

JAARVERSLAG VAN DEN PARTIJSECRETARIS OVER 1912.

TOESTAND DER PARTIJ.

Aantal afdelingen en leden.

Op 31 Dec. 1911 was het aantal afdelingen 253; op 31 Dec. 1912 waren er 284.

In den loop van het jaar 1912 vermeerderde dus het aantal afdelingen met 31.

Het aantal leden der afdelingen steeg van 12392 op 31 Dec. 1911 tot 15667, vermeerde derhalve met 3075 of met 24.42 pC. Over 1911 was de stijging van het ledental 2600 of 25.9 pCt. en over 1910 488 of 5 pCt.

In 1906 bedroeg de stijging 655 leden, in 1907 940, in 1908 386, in 1909 707, in 1910 488, in 1911 2600 en in 1912 3075.

In den loop van het jaar 1912 werden opgeheven of verdwenen de afdelingen: Achlum, Bleijerheide, Brouwershaven, Dedemsvaart, Erica, Eygelshoven, Giethoorn, Ginneken, Goes, Heer, Hoogezand-Sappemeer, (gesplitst in Hoogezand en Sappemeer) Kerkrade II, Ommen, Oudebildtzijl, Peins-Zweins, Stadskanaal, (gesplitst in Stadskanaal I en II), Waalwijk, Wijhe, met een totaal van 202 leden.

Het aantal leden daalde daardoor tot 12390 en het aantal afdelingen tot 235.

Opgericht werden in 1912 de afdelingen: Anna Paulowna, Avenhorn, Beerta, Callants-oog, Drieborg, Delfzijl, Dodewaard, Enkhuizen, Gorredijk, 's Graveland, Hardenberg, Harderwijk, Hekelingen, Hellevoetsluis, Hoogezand, Julianadorp, Kaalheide, Kostverloren, Ko'horn, Kollummerzwaag, Landsmeer, Mariëberg-Vroomshoop, Nichove, Nieuwsluis, N. Dordrecht, N. Buinen, Nijverdal, Oldeholtpa, Oudeouwer, Oostvoorne, Oranjedorp, Oudesluis, Oude Tonge, St. Pancras, Rockanje, Rolde, Santpoort-Meerenberg, Sappemeer, Schagen, Scheemda-Midwolda, Schellingwoude, Stadskanaal I en II, Vriezenveen, 't Waar, 't Zandt, Zelfhem, Zuidbroek en Zuid-Zijpe, in totaal 49 afdelingen. Deze afdelingen hadden op 31 December l.l. een totaal ledental van 1058 terwijl de afdelingen, die het geheele jaar bestonden, met 2017 leden vooruit gingen.

Bovendien werden in 1912 opgericht, doch verdwenen weder, de afdelingen Beilen, Drieborg, Vroomshoop en Lemeerve'd.

Het aantal vrouwelijke leden bedroeg, voor zoover daarvan opgave gedaan is, 2017, verdeeld over 131 afdelingen.

Het aantal verspreide leden bedroeg op 31 December 125, met deze steeg dus het ledental tot 15782.

Volgens den kwartaalstaat was de loop van het ledental der afdelingen in 1912 als volgt:

31 Dec. 1911 12582, 31 Mrt. 1912 13969, 30 Juni 1912 14155, 30 Sept. 1912 14592, 31 Dec. 1912 15667.

De toename in de drie grootste plaatsen blijkt uit het onderstaande lijstje:

	31 Dec. 1910	31 Dec. 1911	31 Dec. 1912
Amsterdam	2068	2658	3329
Rotterdam	760	925	1064
Den Haag met Scheveningen	501	749	941

De indeeling der afdeling volgens haar ledental, was de laatste 4 jaren als volgt:

		31 Dec. 1909	31 Dec. 1910	31 Dec. 1911	31 Dec. 1912
met hoogstens	25 leden	118	127	146	157
"	26 tot en met	50	34	49	50
"	51 " " "	100	24	25	34
"	101 " " "	200	11	10	11
"	201 " " "	300	4	5	8
"	301 " " "	400	2	—	—
"	401 " " "	500	1	3	—
"	501 " " "	600	1	1	2
"	601 " " "	700	—	—	1
"	701 " " "	800	—	—	1
"	801 " " "	900	—	—	1
"	901 " " "	1000	—	—	1
boven 1000 leden		—	—	—	1

De verdeling der afdelingen over de provincies was de laatste vier jaren als volgt:

Provincie	31 Dec. '09	31 Dec. '10	31 Dec. '11	31 Dec. '12
Groningen	23	20	26	37
Friesland	48	58	71	74
Drenthe	3	7	8	11
Overijsel	19	19	23	22
Gelderland	23	24	22	25
Utrecht	5	4	7	7
Noord-Holland . .	34	35	38	53
Zuid-Holland . . .	32	33	34	39
Zeeland	7	7	7	5
Noord-Brabant . .	6	6	7	5
Limburg	4	7	10	6
	204	220	253	284

Geven bovenstaande gegevens eenige inlichtingen over den groei in het afgelopen jaar, het is zeker niet van belang onbloeit hieraan eene vergelijking toe te voegen tusschen het ledental op 31 Dec. 1908, toen de partij stond voor de verkiezingen van 1909, en op 31 Dec. 1912, nu de partij staat voor de verkiezingen van 1913.

De gegevens zijn gerangschikt provinciegewijs en bovendien voor 8 provincies per kiesdistrict. De overige kolommen geven cijfers over de toename van het aantal abonné's op „Het Volk” in 1912, de resultaten van den kiezerskweek in 1913 en den brochurenverkoop. Ieder partijgenoot kan nu beoordeelen of de vooruitgang en de behaalde resultaten in zijn district in vergelijking met andere districten al dan niet bevredigend zijn te noemen. In het laatste geval zal het voor de partijgenooten zeker een aansporing zijn de organisatie steviger aan te pakken.

Daarna volgen vergelijkende cijfers omtrent aantal afdelingen, leden enz. sedert de oprichting der partij tot op 31 Dec. 1912.

DISTRICTEN.	Aantal leden		Vooruitgang Volk-bonniees in 1912	Besteld aan brochures in 1912	Kiezers gekweekt 1913
	31 Dec. 1908	31 Dec. 1912			
Dokkum	140	161	19	f 61	122
Franeker	214	285	49	" 76	273
Harlingen	77	231	72	" 65	71
Leeuwarden	414	521	118	" 185	856
Schoterland	63	320	30	" 89	440
Sneek	103	180	36	" 79	152
Tierjerksteradeel	314	315	20	" 70	196
Weststellingwerf	35	220	28	" 38	494
Friesland	1360	2233	372	f 663	2604
Appingedam	37	124	21	f 44	48
Groningen	211	265	121	" 130	339
Hoogezand	109	144	24	" 76	291
Veendam	64	102	28	" 52	668
Winschoten	22	248	15	" 62	361
Zuidhorn	108	161	3	" 47	82
Groningen	551	1044	212	f 411	1789
Assen	42	124	79	f 58	141
Einmen	8	139	16	" 32	60
Meppel	16	135	40	" 97	21
Dronte	66	398	135	f 187	222
Almelo	42	140	47	f 86	37
Deventer	35	82	57	" 24	22
Eenschedé	472	584	285	" 211	1703
Kampen	25	25	9	" 11	73
Ommen	—	53	10	" 51	56
Steenwijk	16	48	25	" 27	93
Zwolle	92	121	53	" 76	213
Overijsel	682	1053	486	f 486	2197
Apeldoorn	25	87	78	f 44	35
Arnhem	218	270	123	" 124	307
Doetichem	77	133	22	" 38	35
Drunten	10	15	10	" 16	—
Ede	53	43	44	" 23	115
Elst	46	54	59	" 18	—
Lochem	120	127	67	" 73	110
Nijmegen	38	100	90	" 59	36
Rheden	—	32	13	" —	—
Tiel	29	69	44	" 36	87
Zutphen	87	161	108	" 54	67
Gelderland	703	1091	658	f 485	792
Amersfoort	50	139	76	f 93	126
Utrecht	253	314	277	" 83	271
Wijk bij Duurstede	33	38	27	" 19	21
Utrecht	336	491	380	f 195	418
Alkmaar	56	194	104	f 89	59
Amsterdam	1745	3329	2126	" 941	788
Beverwijk	94	245	150	" 143	178
Enkhuizen	11	84	67	" 66	23
Haarlem	100	230	131	" 125	65
Haarlemmermeer	22	126	52	" 51	83
Helder	46	418	277	" 184	259
Hilversum	222	368	138	" 130	354
Hoorn	74	222	151	" 108	152
Zaandam	128	478	478	" 265	613
Noord-Holland	2498	5694	3874	f 2102	2574
Bodegraven	28	46	29	f 31	—
Brielle	55	115	76	" 109	261
Delft	141	222	171	" 135	163
Dordrecht	190	297	215	" 141	114
Gouda	97	116	51	" 53	57

DISTRICTEN.	Aantal leden		Vooruitgang Volk-bonniees in 1912.	Besteld aan brochures in 1912.	Kiezers gekweekt 1913.
	31 Dec. 1908.	31 Dec. 1912.			
Gorkum	29	18	23	f 14	—
's-Gravenhage	374	941	617	" 453	472
Leiden	118	145	92	" 24	79
Loosduinen	—	39	27	" 49	26
Ridderkerk	24	6	12	—	16
Rotterdam	789	1064	1153	" 372	837
Schiedam	138	191	171	" 129	195
Sliedrecht	67	57	36	" 42	69
Zuid-Holland	2050	3257	2673	f 1552	2289
Zeeland	185	188	112	f 95	171
Noord-Brabant	169	173	116	f 117	48
Limburg	197	273	299	f 103	650¹⁾
Totaal	8797	15895	9117	f 6396	13754

1) Alleen Maastricht.

Opmerking. Bij het in dezen staat genoemde aantal leden op 31 December 1912 zijn de leden der afdelingen, opgericht na dien datum, geteld; vandaar het verschil met het totaal genoemd in het begin van dit verslag.

Afdelingen.	Leden.	Vrouwelijke leden.	Weekbladen.	Contributie-afdracht aan de Partijkas.	
1894	26	700	2	—	
1895	27(3)*	1000	1	—	
1896	25(6)	1500	1	—	
1897	51	2200	1	—	
1898	55	2500	1	—	
1899	67	3200	0**)	f 463.46	
1900	80	4000	1	- 802.21	
1901	90	4500	6	- 1.199.—	
1902	105	6500	10	- 1.427.05	
1903	124	5600	11	- 2.129.83	
1904	137	6100	10	- 2.834.69	
1905	152	6816	11	- 3.294.10	
1906	167	7471	12	- 3.613.62	
1907	176	8411	12	- 4.030.13	
1908	194	8797	12	- 4.482.65	
1909	205	9504	13	- 4.827.53	
1910	220	9992	1100	19	- 4.733.—
1911	253	12592	1500	19	- 5.400.63
1912	284	15667	2047	21	f 7.086.09 ^{1/2}

*) () is aangesloten verenigingen.

**) 1 April 1899 werd de drie maal per week verschijnende „Sociaaldemokraat” vervangen door het dagblad „Het Volk”.

Samenstelling van het Partijbestuur.

Overeenkomstig het bepaalde bij Statuten en Reglement der Partij waren door de afdelingen kandidaten gesteld voor lid van het Partijbestuur.

Van de kandidaten, die gesteld waren voor lid van het Dagelijksch Bestuur, verklaarden alleen Van Kuijkhof, Vliegen en Wibaut eene benoeming te aanvaarden, zoodat dezen volgens art. 11 der Statuten gekozen waren.

Daar van deze drie alleen Vliegen verklaarde

eene benoeming als voorzitter aan te nemen, werd deze derhalve als zoodanig verkozen verklaard.

Van de kandidaten voor de overige plaatsen in het Partijbestuur verklaarden zich beschikbaar: Bergmeijer, Van der Goes, Suze Groeneweg, Hermans, Hoejenbos, De Jonge, Van Leeuwen, Mendels, Sannes, Schaper, Spielman, Troelstra en Wolda. Bij eene stemming in de afdelingen over deze kandidaten werden uitgebracht 5599 geldige stemmen, waarvan op Bergmeijer 961, op Van der Goes 4181, op Suze Groeneweg 1230, op Hermans 3930, op Hoejenbos 703, op De Jonge 190, op Van Leeuwen 913, op Mendels 4758, op Sannes 1232, op Schaper 5158, op Spielman 4148, op Troelstra 5438 en op Wolda 198 stemmen.

Gekozen waren dus Van der Goes, Hermans, Mendels, Schaper, Spielman en Troelstra.

Het Partijbestuur was dus voor 1912-'13 samengesteld als volgt: Vliegen, voorzitter; Van Kniijkhof, secretaris-penningmeester; Wibaut, Van der Goes, Hermans, Mendels, Schaper, Spielman en Troelstra.

Het Partijbestuur koos tot 2en voorzitter Schaper en tot 2en secretaris Wibaut.

Congresbesluiten en hunne uitvoering.

Het Congres van 1912 stelde in de eerste plaats vast het nieuwe program der partij.

Daar dit program, na het referendum, in afdruk aan alle leden der partij is toegezonden en bovendien in de nieuwe s'atutenboekjes is opgenomen, kan afdruk er van te dezer plaatse met het oog op de plaatsruimte wel achterwege blijven.

In de tweede plaats stelde het Congres de houding der partij vast ten opzichte van het ontwerp-Tariefwet.

In aanmerking genomen de politieke omstandigheden van het oogenblik schijnt het mij goed deze resolutie hieronder nog eens onder de aandacht te brengen.

Resolutie-Tariefwet.

„Het congres der S.D.A.P., gezien het ontwerp-Tariefwet strekkend tot verhooging der invoerrechten op allerlei verbruiksartikelen, halfabrikaten en zelfs grondstoffen;

van oordeel dat invoerrechten op artikelen van algemeen gebruik, en als belasting en als bescherming van binnlandsche nijverheid de strekking hebben het levensonderhoud duurder te maken;

dat zij a's verbruiksbelasting de arbeidersklasse brandschatten om aldus de bezittende klasse te sparen door het tegenhouden van verhoorde heffingen van vermogen, inkomen en erfenissen;

dat zij a's beschermende rechten aan de arbeiders geen enkel blijvend voordeel bieden tegenover de groote en noodzakelijk toenemende nadeelen der duurdermaking van het levensonderhoud en van den zwaarderden belastingdruk, feitelijk slechts eenige groepen ondernemers vrijrijken ten koste van de massa der bevolking;

van oordeel dat het vrijhandelsstelsel op zichzelf de kapitalistische uitbuiting niet opheft;

dat echter het stelsel van protectie overal waar het tot groote ontwikkeling is gekomen, een der ergs'e midde'en is gebleken tot uitplundering van het volk;

van oordeel dat aldus de ervaring van alle landen heeft geleerd dat de handelspolitiek van de arbeidersklasse moet zijn die van het vrije ruilverkeer;

overwegende dat vooral voor ons land, dat door zijn ligging en zijn verleden is aangewezen op vrijheid van verkeer, elke s'ap in de richting van protectie ruw ingrijpt in het bedrijfsleven, de natuurlijke ekonomische ontwikkeling verstoort, en dus als schadelijk moet worden veroordeeld;

protesteert tegen het ontwerp Tariefwet, dat den economischen druk op de arbeiders verzwaaert en in deze tijden van hooge prijzen een brutale aanslag is op de arbeidersklasse en eene brutale bevoordeeling van eenige groepen ondernemers;

stelt tegenover de bewering alsof ter behartiging van de sociale hervorming dit ontwerp noodig zou zijn deze waarheid: dat het vooral de voortdurende verzwaring van mi'itaire lasten is die telkens nieuwe eischen aan de schakist stelt;

protesteert tegen de vastkoppeling van sociale wetgeving aan dit hoogst schadelijke wetsontwerp;

roept de Nederlandsche arbeidersklasse op tegenover de handelspolitiek van protectie te stellen die van volledige vrij ruilverkeer;

en met alle kracht de tets'andkoming van het ontwerp-Tariefwet tegen te gaan."

Behalve deze twee nam het Congres ook nog de volgende besluiten:

1. Jeugd-Organisatie.

De afdelingen en stedelijke federaties der Partij zijn bevoegd, behoudens goedkeuring door het Partijbestuur, de organisatie en ontwikkeling der jeugdige arbeiders op te dragen aan Commissies van Arbeidersontwikkeling, al of niet in samenwerking met de plaatselijke vakbeweging inges'eld.

2. Partij-Secretariaat.

Aan het Partij-Secretariaat wordt naast den Partij-Secretaris een tweede bevoegde functionaris aangesteld ten einde de organisatorische en propagandistische taak van het Secretariaat beter tot haar recht te doen komen dan tot nu toe mogelijk was.

3. Kiesrechtbetooging.

De betooging voor het Algemeen Kiesrecht wordt dit jaar den 17en September te 's Gravenhage gehouden.

• • •

Verder bes'oot het Congres, dat het volgende te Utrecht zal worden gehouden.

De Redacteuren van „Het Volk" en „Het Weekblad" werden herbenoemd: eveneens de leden van de Commissie voor beslechting van geschillen tusschen partijgenooten-inzenders en de Redacties van „Het Volk" en „Het Weekblad".

Laatstgenoemde Commissie bes'ond dus voor 1912-'13 uit: J. G. van Kniijkhof, C. Thomassen en J. W. Matthijsen. De laatstgenoemde trad op a's secretaris.

• • •

Het program en de resolutie-Tariefwet benevens de besluiten hierboven genoemd sub 1,

2 en 3 moesten aan het referendum worden onderworpen.

De uitslag van dit referendum was dat 4935 stemmen voor het program werden uitgebracht en 30 er tegen.

De resolutie-Tariefwet werd aangenomen met 4871 stemmen voor en 90 tegen. De overige voorstellen werden aangenomen met respectievelijk 4635, 4624 en 4926 stemmen voor en 85, 132 en 20 stemmen tegen.

* * *

Jeugdorganisatie.

Voor zoover althans bekend, is er in slechts eene plaats gebruik gemaakt van de bevoegdheid om de organisatie en ontwikkeling der jeugdige arbeiders op te dragen aan eene commissie voor arbeidersontwikkeling; n.l. Den Haag. In Amsterdam zijn daaromtrent wel besprekingen gevoerd, doch deze hebben tot nog toe niet tot een definitief resultaat geleid.

Partijsecretariaat.

Tengevolge van het congresbesluit in dezen benoemde het Partijbestuur tot tweeden bezoldigden functionaris aan het partij-secretariaat: J. W. Matthijsen, onderwijzer te Amsterdam.

Hij trad den 15en Juli in functie.

Zonder te veel in details te treden over de werkzaamheden door hem verricht, mag toch zeker wel geconstateerd worden, dat verschillende acties, uitgaande van het Partijbestuur, o. a. de „Volk“-actie, de actie voor den kiezerskweek en andere veel meer georganiseerd konden worden dan vroeger het geval was; ook het contact tusschen partijbestuur en tal van afdelingen en federaties was veel sterker dan vroeger mogelijk was.

Het werken aan den bouw, de versterking en uitbreiding der organisatie kon sedert dien tijd meer systematisch en krachtiger geschieden; het resultaat daarvan zal voor een niet gering deel gevonden worden in de vermeerdering en in den groei der afdelingen, in toename van het abonnental op „Het Volk“ en in uitbreiding van ons kiezerscorps.

Kiesrechtactie.

Een onderdeel van onzen kiesrechtstrijd was in het afgelopen jaar onze tweede Roode Dinsdag.

Deze betooging op den derden Dinsdag van 1912 was zeker in beteekenis niet de mindere van die van het vorige jaar. De weigering van den burgemeester van Den Haag, om op dien dag, op den dag van de opening der Kamers een betooging te houden, had er toe meegewerkt om aan de betooging, aan de manifestatie het karakter te geven van een daadwerkelijk verzet tegen het brute optreden van den machthebber.

Na de weigering tot het houden van den optocht door den burgemeester van Den Haag werd door het Partijbestuur een manifest gepubliceerd, dat over het land werd verspreid. (Zie Bijlage A.) Ter voorbereiding van den 2en Rooden Dinsdag was een oproep van het Partijbestuur verschenen „Aan de Nederlandsche Arbeiders, Mannen en Vrouwen“. Dit geschrift (zie Bijlage B.) werd in een aantal van ongeveer 500.000 exemplaren over het land verspreid.

In den strijd voor het algemeen kiesrecht zal de 17e September 1912 blijken te zijn, evenals

de 19e September van het vorige jaar, een dag van groote beteekenis.

De actie voor het algemeen kiesrecht beperkte zich uit den aard der zaak niet alleen tot de propaganda en de organisatie van dezen tweeden Rooden Dinsdag; de strijd der partij is eigenlijk een voortdurende, een onafgebroken strijd voor dit recht, dat voor de arbeidersklasse de grondslag moet zijn, waarop althans eenigszins belangrijke hervormingen bereikt zullen worden en waardoor de klassenstrijd krachtiger kan worden gevoerd.

Een onderdeel van onze kiesrechtactie was de deelname aan den Internationalen Vrouwendag, die op 12 Mei 1912 gehouden werd. Op een aantal plaatsen werd dien dag een vergadering gehouden, waar, op een enkele uitzondering na, een spreekster en een spreker het woord voerden, die vooral bij deze gelegenheid den nadruk legden op de invoering van het algemeen vrouwenkiesrecht.

Ter voorbereiding van dezen Vrouwendag werd een manifest, uitgaande van het P.-B. en het bestuur van den Bond v. Soc.-Dem. Vrouwenclubs verspreid. (Zie Bijlage C.)

In dit jaar is opnieuw door Bond en Partij gezamenlijk een Int. Vrouwendag uitgeschreven tegen den 9en Maart.

Ook hiervoor is een oproep verspreid. (Zie Bijlage D.)

In den loop van het jaar kwam de Staatscommissie voor Grondwetsherziening met haar rapport gereed en sedert kort diende de regering een ontwerp tot wijziging van de grondwet in.

Dit ontwerp, reactionair in wezen en bedoeling, heeft geen kans nog voor de verkiezingen in behandeling te komen.

De strijd tegen deze regering zal dus zeker voor een deel beheerscht worden door het verzet tegen een dergelijk ontwerp.

Onze partij zal stellig met al haar kracht, met al haar energie voorgaan in dezen strijd tegen de reactie en de Nederlandsche arbeidersklasse oproepen zich te scharen onder haar vaandel; het eenige vaandel, waaronder de strijd voor het algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht wordt gevoerd.

De kiesrechtstrijd zal dit jaar, voor een groot deel, onze kiesrechtactie zijn.

Hoe deze strijd, naast onze gewone verkiezingsactie, gevoerd zal worden, ons a.s. Congres zal daaromtrent een beslissing nemen naar aanleiding van het voorstel, door het partijbestuur ingediend.

Verkiezingen 1913.

Ons congres zal hebben te bepalen, voor zoover dat nog noodig mocht zijn, het standpunt der partij ten opzichte van de verschillende vraagstukken, die door de a.s. verkiezingen op den voorgrond worden gebracht.

In verschillende districten is de verkiezingsactie reeds aangevangen, in tal van districten zijn de kandidaten reeds definitief gesteld.

De taak, die het Partijbestuur ten deze in het bijzonder had te vervullen, was te zorgen, dat de partij in haar geheel, de propagandisten in het bijzonder, de beschikking zouden hebben over voldoende verkiezingsmateriaal; ook ten behoeve van de provinciale soc.-dem. pers was wat voorziening in deze noodig. Reeds eenigen tijd geleden werd door de Commissie voor de Schriftelijke Propaganda een plan van

Werkzaamheid op dit terrein ingediend. Het Partijbestuur kon met dit plan accoord gaan.

Later had nog een samenspreking plaats met de Redactie en de Commissie voor de Schriftelijke Propaganda met het resultaat dat daarna door het Partijbestuur besluiten werden genomen, waardoor de uitvoering der plannen van de Commissie voor de Schriftelijke Propaganda zoo goed mogelijk verzekerd werd.

In verband hiermede, dient ook te worden vermeld, dat door het Partijbestuur eene samenspreking werd gehouden met de redacties der provinciale soc.-dem. bladen. Een onderdeel van die bespreking was de vraag, op welke wijze deze pers hare taak in den verkiezingsstrijd het best zou vervullen en ook op welke wijze de pers daarin door het partijbestuur gesteund kon worden. De besluiten, die ten deze genomen zijn, zullen zeker ook er toe bijdragen, dat onze verkiezingsactie krachtig zal kunnen worden gevoerd.

Eene uitstekende voorbereiding voor de verkiezingsactie is de kiezerskweek geweest, die dit jaar, vanuit het partij-secretariaat over het geheele land werd georganiseerd. Het directe resultaat was, dat in 77 districten 13.754 kiezers op de kiezerslijst zijn gebracht. Naast dit directe resultaat staat het zeker niet mindere in beteekenis: dat tal van partijafdeelingen in direct contact zijn gekomen met tal van personen, die hun stem op onze candidaat zullen uitbrengen en dat een belangrijk aantal leden voor de partij en abonnés op „Het Volk” of het plaatselijk blad geworden zijn.

* * *

Naast de propaganda in het algemeen voor onze beweging, naast de actie, die de verkiezingsinzet vormt, naast de kiesrechtactie bleef de aandacht der partij gevestigd op de behandeling der Ziekte-, en Invaliditeits- en Tariefwet. Op tal van vergaderingen werd het standpunt der partij ten opzichte dezer ontwerpen uiteengezet en den 2den Februari zal te Rotterdam een betooging worden gehouden, uitgaande van het N. V. V. en de Partij tegen de Invaliditeits- en Tariefwet en voor de invoering van het Staatspensioen.

Ter voorbereiding van deze meeting werd wederom een manifest van het P. B. gepubliceerd, dat in 300.000 exemplaren werd verspreid. (Zie Bijlage E.)

Ten opzichte van de actie voor het Staatspensioen valt nog te vermelden, dat de partij op het Congres, door den Bond voor Staatspensioen belegd, vertegenwoordigd was en dat op dit Congres het standpunt der partij ten opzichte van de Staatspensionneering werd uiteengezet en verdedigd.

* * *

Een van de belangrijkste acties, die in het afgelopen jaar gevoerd werden was zeker wel het internationaal protest tegen den oorlog. De oorlog van de Balkan-Staten tegen Turkije dreigde over te slaan in eenen algemeenen Europeeschen oorlog met al zijne gruwelen en met al zijne ontzettende gevolgen, die het Europeesche proletariaat zou treffen.

Op initiatief van het Int. Soc. Bureau werd een buitengewoon internationaal Congres bijeen-geroepen, dat den 25en November te Bazel bijeen kwam; onze partij was er vertegenwoordigd door Troelstra, Vliëgen, Wibaut en Schaper.

Over de beteekenis en de gevolgen van dit Congres is op eene andere plaats uitvoerig

geschreven, zoodat ik meen hier te kunnen volstaan met te zeggen, dat deze daad, n.l. het internationaal georganiseerd verzet van het proletariaat, van grooter invloed in den strijd tegen den oorlog zal zijn dan die, welke door het werken van de burgerlijke vredebonden wordt uitgeoefend. Ook hier zal het blijken, dat de eenige macht, die den oorlog kan keeren, gevormd wordt door de proletarische klasse.

Behalve dit Internationaal Congres werden den 17den op tal van plaatsen in Europa meetings belegd om te protesteeren tegen den oorlog, om den oorlog aan den oorlog te verklaren.

Ook Amsterdam had zijne meeting, als sprekers traden op Hermann Molkenbuhr, lid van den Duitschen Rijksdag van Berlijn, mr. Alberik de Swarte, België en mr. M. Mendels, Nederland.

In de week van 17 tot 21 November werden op verschillende plaatsen in ons land meetings gehouden tegen den oorlog. Voor de meeting van den 17en en voor die, gehouden tusschen 17 en 21 November werd het volgende Manifest verspreid. (Zie Bijlage F.)

Op een tweetal punten, waarop in het vorige verslag al gewezen werd, dient in dit verslag te worden teruggekomen.

Het eerste in het onderwerp: „Grond aan arbeiders”.

Het daaromtrent ingekomen materiaal is verwerkt, een concept-resolutie ter voorlegging van het Congres is opgesteld; echter, het Partijbestuur kon tot nu toe nog geen gelegenheid vinden deze resolutie aan eene bespreking te onderwerpen ten einde tot eene definitieve conclusie te komen.

Het tweede betreft de commissie inzake de verhouding van de Partij tot de Vakbeweging. Zooals reeds in het vorige verslag mede-geedeeld bestaat deze commissie uit Troelstra, Vliëgen en Wibaut voor het P. B. en Oudegeest, Van den Tempel en Bruins voor het bestuur van het N. V. V.; als secretaris voor deze commissie fungeert J. F. Ankersmit.

Deze commissie is nog niet gereed met haren arbeid, zoodat op het e.v. Congres in dezen nog geene beslissing kan worden genomen.

Op den beschrijvingsbrief van het vorige Congres stond het volgende voorstel: het Congres verzoekt het P. B. tegen het volgend Congres in 1913, aan de Partij te willen rapporteeren, over de mogelijkheid van het in het leven roepen en in stand houden van een **partijschool**.

Dit punt kwam toen echter niet in behandeling; was dit wel het geval geweest, dan had het P. B. verklaard, dat het de opdracht aanvaardde, doch niet met de verplichting om in 1913 reeds rapport uit te brengen.

Op een van zijn vergaderingen besloot het P. B. uitvoering te geven aan zijn voornemen en het wendde zich daartoe tot de Centrale Commissie voor Arbeidersontwikkeling met het verzoek te willen rapporteeren „omtrent de werking en inrichting van propagandisten-cursussen en -scholen in eenige andere landen, en tevens advies uit te brengen, hoe in ons land in verband met de bestaande verhoudingen en beschikbare krachten het best kon worden opgetreden.”

Onder dagteekening van den 17den Januari ontving het Partijbestuur het zeer belangrijke rapport van de Centrale Commissie.

Een onderwerp van behandeling heeft dit rapport nog niet kunnen uitmaken, doch dit zal zeker voor het Congres nog wel mogelijk zijn; zoodat het Partijbestuur daardoor zijn houding ten opzichte van de voorstellen betreffende arbeidersontwikkeling zal kunnen bepalen.

Behalve de bovengenoemde waren er tal van zaken waarover het Partijbestuur zijn meening moest uitspreken of die door het Dagelijksch Bestuur en het secretariaat werden afgedaan. Deze alle op te noemen gaat niet; wie geregeld de verslagen volgt van de vergaderingen van het Partijbestuur — die na iedere vergadering in „Het Volk” gepubliceerd worden — heeft een, zij het ook niet volledig, overzicht van de voornaamste verrichtingen van het Partijbestuur.

Thans blijft nog iets te zeggen over enkele onderwerpen, die jaarlijks in het verslag zijn opgenomen.

Verkiezingen.

Het afgelopen jaar was geen verkiezingsjaar; zoodat het optreden der partij alleen bij enkele tusschentijdsche verkiezingen plaats had en wel in de districten Hilversum, Hoorn en Ommen. In alle drie de districten viel onze candidaat bij eerste stemming uit; bij de hersemming werd in de districten Hilversum en Hoorn de vrijzinnige gesteund.

In het district Hilversum verkreeg onze candidaat Van der Waerden 784 van de 8434 uitgebrachte stemmen; in Hoorn werden 1218 van de 6444 stemmen op partijgenoot Hoejenbos uitgebracht en in Ommen behaalde partijgenoot Kleerekoper 306 van de 7040 uitgebrachte stemmen.

Aan tusschentijdsche Statenverkiezingen werd deelgenomen in de districten Utrecht I, Zaandam, Vlaardingen, Den Haag, Schoterland en Amsterdam VI. In de districten Zaandam, Den Haag en Schoterland kwamen onze partijgenooten in herstemming, doch werden niet gekozen.

Het resultaat dezer verkiezingen wordt aangegeven in onderstaande tabel.

Het aantal partijgenooten, dat zitting heeft in de Staten van vier verschillende provincies bedraagt 22.

* * *

Door de volgende afdelingen werd deelgenomen aan Gemeenteraadsverkiezingen, waarbij de candidaat(en) onzer afdelingen het in de tweede kolom vermelde aantal stemmen behaalden van het totaal aantal uitgebrachte van de eerste kolom.

Groningen . . .	1574	353	uitgevallen
Groningen . . .	2756	404	"
Hoogezand en Westerbroek . .	438	194	niet gekozen
Uithuizen . . .	523	91	"
Appingedam . .	237	129	gekozen
Beerta-Drieborg .	(geen opgave gedaan)		
Oude Pekela . .	393	92	herstemming
" (herstemm.)	388	178	niet gekozen
Leeuwarden . . .	—	326	herstemming
" (herstemm.)	1039	412	niet gekozen
Leeuwarden . . .	—	418 en 425	herstemming
" (herstemm.)	—	555 en 567	2 gekozen
Wirdum	(geen opgave gedaan)		
Bolsward	685	92	uitgevallen
"	690	59	"
Heerenv.-Kuijpe .	—	204 en 206	herstemming
"	—	245 en 253	1 gekozen
Holwerd-Teruaard	(geen opgave gedaan)		
Drachten	815	220	uitgevallen
Kollum-Kollumerzwaag	—	169	geen opgave
Bergum, Trijuwâlden en Suameer	—	957	gekozen
Lemmer	—	300	niet gekozen
Zwolle	—	137	geen opgave
Doesburg	387	129	niet gekozen
Zutphen	760	383	gekozen
Arnhem I	—	322 en 326	uitgevallen
Culemborg	1012	138	"
Amersfoort	656	63	"
"	675	39	"
Utrecht B	2231	340	"
Haarlem	2403	750	herstemming
" (herstemm.)	2904	1449	niet gekozen
"	2425	897	herstemming
" (herstemm.)	2902	1554	gekozen
Bussum	1267	142	uitgevallen
Hilversum	1071	221	"
Watergraafsmeer	—	171 en 172	"
Avenhorn	216	50	"
Hoorn	1354	511	herstemming
" (herstemm.)	1000	571	gekozen
Amsterdam VIII .	3147	827	uitgevallen
IJmuiden-Velsen .	406	112	"
"	712	82	"
Koog a/d Zaan . .	345	179	gekozen
Zaandam	863	342	herstemming
" (herst.)	921	494	gekozen
Hillegom	—	87	geen opgave
"	—	32	"
Kapelle-Krimpou .	245	53	uitgevallen
Voorburg—Leidschendam . . .	679	55	uitgevallen
Schiedam I	617	95	"
" II	748	217	"
" II	807	323	herstemming
" II (herst.)	904	409	niet gekozen
" III	—	601 en 622	1 gekozen
Vlaardingen . . .	496	139	niet gekozen
Rotterdam IV . .	7105	2312	uitgevallen
Nieuwenooru . . .	227	81	niet gekozen
Den Haag II . . .	4922	1043	uitgevallen
" III			

STATEN-DISTRICT.	Naam van den soc. dem. kandidaat.	Totaal aantal stemmen.	Stemmen op den soc. dem.	Resultaat.
Utrecht I	v. Leeuwen	3334	1188	uitgevallen
Zaandam	Donia	5585	2311	herstemming
" (herst.)	Donia	6692	2928	niet gekozen
Vlaardingen	Spiekman	5569	439	uitgevallen
Den Haag	Ter Laan	12809	4634	herstemming
" (herst.)	Ter Laan	12093	4830	niet gekozen
Amsterd. VI	Kupers	3225	269	uitgevallen
Schoterland (April)	H. H. de Vos	4499	2045	"
"				
voor 2 vacat, December)	H. H. de Vos	5097	2518	herstemming
"	H. Vos	5097	2523	"
Schoterland				
" (herst.)	H. H. de Vos		3518	niet gekozen
"	H. Vos		3529	"

	(Scheveningen)	(geen opgave gedaan)	
Vlissingen III . . .	712	381	gekozen
" I . . .	734	137	uitgevallen
" III . . .	741	298	herstemming
" III (hersch.)	692	405	gekozen
Breda I	723	120	uitgevallen
" II	—	152 en 161	"
Maastricht	1048	258	"
Heerlen		89 en 111	geen opgave
's Hertogenbosch . . .	537	49	uitgevallen

In 75 gemeenteraden hebben thans 185 sociaal-democraten zitting.

Uit het bovenstaande blijkt, dat een aantal afdeelingen geen volledige opgave gedaan heeft omtrent de bij de verschillende verkiezingen uitgebrachte stemmen.

Wij dringen er bij de afdeelingen en federaties op aan dit jaar bij periodieke en tusschentijdsche verkiezingen nauwkeurig aantekening te houden van het aantal stemmen dat in de verschillende bussen in totaal en op de kandidaten uitgebracht wordt.

Redactie „Volk” en „Weekblad.”

In de redactie van „Het Weekblad” kwam dit jaar geen wijziging.

Wat de redactie van „Het Volk” betreft, deze werd uitgebreid door de aanstelling van partijgenoot F. van der Goes. Voor Rotterdam werd een afzonderlijk redacteur aangesteld, n.l. partijgenoot H. Spiekman.

Het blad zelf werd uitgebreid door vermeerdering van het aantal bijbladen en de toevoeging van het Zondagsblad.

Over de toename van het abonentental op „Het Volk” wordt op eene andere plaats in dit verslag gesproken, waarnaar hierbij verwezen wordt.

Propagandisten en provinciale bladen.

Hermans, Van Leeuwen en Lindeijer bleven gedurende het afgelopen jaar hunne functie waarnemen; voor hunne werkzaamheden wordt hier verwezen naar hunne verslagen, die aan dit verslag zijn toegevoegd.

Wat Twente betreft, door de federatie werd met steun uit de partijkas aangesteld J. C. de Bruijne; deze treedt minder op als propagandist dan wel als organisator, houdt zich dus voornamelijk bezig met de inwendige organisatie der afdeelingen. Door de federatie werd hem de redactie van „De Nieuwe Tijd” opgedragen.

Voor de propaganda en de organisatie te Rotterdam werd Spiekman vrij gemaakt; deze is met 1 Januari l.l. opgetreden als propagandist voor Rotterdam en tevens als redacteur te Rotterdam van „Het Volk”.

In de provinciale bladen kwam alleen deze verandering, dat „De Moker” veranderde in „De Volksstem” en het blad werd voor de afdeelingen in het district Schiedam; nieuwe bladen werden opgericht in het district Brielle „De Ploeg” en in het district Hilversum „De Toorts”.

Naast „Het Volk” met „De Notenkraker” en „Het Weekblad” bestaan er 21 weekbladen, opgericht door afdeelingen en federaties; verder wordt door een groep partijgenooten „De Blijde Wereld”, een christen-socialistisch weekblad, uitgegeven.

De Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs geeft een tweemaal per maand verschijnend blad uit met „Kinderblad” en de Vereeniging van Soc.-Dem. Gemeenteraadsleden heeft als orgaan „De Gemeente”, een maandblad. Naast deze

dag- en weekbladen verschijnt bovendien nog maandelijks het tijdschrift „De Nieuwe Tijd”.

Internationale verbinding.

De Partij maakt deel uit van het Int. Soc. Bureau en is daarin door twee harer leden vertegenwoordigd. De publicaties van dit Bureau, voor zoover daarvoor geschikt, worden in „Het Volk” opgenomen.

Evenals het vorige jaar had de partij ook dit jaar weder gelegenheid om deel te nemen aan de uitvoering van een besluit door dit Bureau genomen. Ik bedoel hiermede onze deelname aan de internationale actie tegen den oorlog, waarover reeds in een ander gedeelte van dit verslag gesproken werd.

Een ander punt, waarover hier gesproken dient te worden is het volgende:

Zooals bekend had het Congres te Kopenhagen de aanvraag van de S. D. P. om toelating tot dit Bureau verwezen naar het Int. Soc. Bureau.

Den 28en October 1912 zou deze aanvraag in het Bureau ter sprake komen.

Daar sedert de oprichting der S. D. P. reeds meer dan 3 jaren waren verlopen, besloot het P.-B. een adres aan het Int. Bureau te zenden, waarin nog eens in het kort de feiten, die tot het roeyement aanleiding hadden gegeven werden weergegeven en den stand van zaken op het oogenblik uiteengezet. (Zie Bijlage G.)

Het Int. Bureau besloot in zijne zitting van den 29en October naar aanleiding van het verzoek der S. D. P. over te gaan tot de orde van den dag. Het Dagelijksch Bestuur verklaarde zich echter steeds bereid om mede te werken tot het herstel der soc.-dem. eenheid in ons land.

Jaarverslagen en afdeelingen.

Evenals vorige jaren werd tegen het einde van het jaar aan de afdeelingen een formulier gezonden, ten einde daarop de noodige gegevens te verstrekken over den toestand en werkzaamheid der afdeelingen in het afgelopen jaar. (Zie Bijlage H.)

De gegevens, waarnaar gevraagd werd, zijn voor het partij-secretariaat beslist noodig ten einde te kunnen beoordeelen, of en hoe door eene afdeling gewerkt wordt. Ook zal men moeten erkennen, dat iedere afdelingssecretaris, indien de afdeling behoorlijk geadministreerd wordt, binnen zeer korten tijd in staat moet zijn dit formulier behoorlijk in te vullen. Toch zijn er een aantal formulieren terug ontvangen, waarvan de invulling veel te wenschen overliet; ook zijn er tal van afdeelingen, die het formulier ver over den vastgestelden tijd terugzonden. Vooral hierdoor wordt zeer veel last veroorzaakt, wordt de tijd, waarop ik voldoende gegevens heb om mijn jaarverslag op te zetten, verschoven, tot zeer dicht bij den datum, waarop het partijverslag gepubliceerd moet worden; een omstandigheid, die oorzaak is, dat ik daardoor gedwongen wordt den vastgestelden tijd te overschrijden.

Toch is er, in vergelijking met het vorige jaar, eenige vooruitgang. Waren er verleden jaar 54, thans zijn er 28 afdeelingen, die geen jaarverslag inzonden. Het zijn de afdeelingen: Appelscha, Assendelft, Beetgum, Beverwijk, Borculo, Drouwenersmond, Echten-Oosterzee, Giessendam, Gorrssel, 's Graveland, Irnsum, Kaalheide, Kerkrade, Kimsward, Lim-

men, Lippenhuizen, Lonneker V, Lonneker VI, Nieuw-Dordrecht, Noordhorn, Niehove, Oldenholt, Surhuisurveen, Terborg, Velp, IJlst en Zelhem.

Van bovenstaande afdelingen hebben de afdelingen Kerkrade en Lonneker VI geen jaarverslag over 1911 ingezonden; dus over 1912 en 1911 niet.

Over 1910, 1911 en 1912 zonden geen jaarverslag de afdelingen **Assendelft**, **Giessendam** en **Velp** en de afdeling **SURHUISTERVEEN** niet over 1909, 1910, 1911 en 1912.

Wij dringen er ten sterkste bij de leden van bovengenoemde afdelingen op aan, dat maatregelen genomen zullen worden, dat deze afdelingen haar jaarverslag alsnog inzenden.

* * *

Beschouwen wij de werkzaamheden der partij in het afgelopen jaar, zien wij den groei in aantal afdelingen, ledental, abonnees op „Het Volk”, nemen wij waar den steeds toenemenden invloed van onze partij, constateeren wij daarnaast den steeds hechter wordende en in omvang toenemende vakbeweging, zooals deze georganiseerd is in het Ned. Verbond van Vakvereeningen, letten wij op de herhaalde samenwerking en het eensgezind optreden van de politieke en de economische organisatie van een belangrijk deel van het Nederlandsche proletariaat, dan kunnen wij met groot vertrouwen den strijd voor de bevrijding der arbeidende klasse voortzetten, want dat alles is ons het bewijs, dat wij op den goeden weg zijn, op den weg, die ons voert tot de bereiking van ons doel.

Met moed, opgewektheid en grooten strijd-lust gaat de partij de verkiezingen tegemoet, met steeds grooter wordende kracht zal zij arbeiden aan haar grootsche taak: de bestrijding van het kapitalisme, de vrijmaking van het proletariaat — den opbouw van het socialisme.

Amsterdam, 21-2-'13.

VAN KUIJKHOF.

VERSLAG VAN DEN GELDERSCHEN PROPAGANDIST L. M. HERMANS.

Ik ben verheugd te kunnen constateeren deze beide dingen, die wel door niemand bekend in onze provincie zullen worden tegengesproken.

1o. De sociaaldemocratische beweging is hier gestadig vooruitgaande.

2o. De verhouding tusschen de organisatie en den propagandist laat niets te wenschen over.

De vooruitgang manifesteert zich in het oprichten van eenige nieuwe afdelingen, te weten Zelhem, Dodewaard, Harderwijk en Hatten (de laatste was een weder-oprichting). Ik geef gaarne toe dat enkele andere provincies nog wat harder vooruitgaan, b.v. Noord-Holland, terwijl ik op één enkele verkiezingsreis in het distrikt Winschoten meer afdelingen zag vrijrijzen dan in Gelderland in een geheel jaar. Maar onze provincie is ook niet te vergelijken bij het Noorden. Het moge hier al niet het donkere Zuiden heeten, het donkere Midden is het wel. Groot-industrie treft men hier weinig aan.

Ja, in Terborg en omstreken, maar daar is de geheele bevolking katholiek en vecht de geheele geestelijkheid samen met het patroonaat tegen elken vooruitgang. Verder heeft men

in Winterswijk Textielnijverheid en ook in Goor, Neede enz. die volgens de politieke indeeling bij Gelderland behooren. Behalve deze plaatsen heerscht in een groot gedeelte van onze provincie, de land-adel, de kasteel-heeren de heeren van „thuis” zooals men hier zegt. En die groot-grondbezitters koopen niet alleen voor een hongerloon den arbeider, maar zij zijn ook de eigenaren van zijn huisje en het stukje grond, van welker opbrengst hij het wekelijksche tekort moet trachten aan te zuiveren. Hij zit heelemaal onder de plak. Het is voorgekomen dat in Brummen een arbeider zijn heer den dienst opzegde, omdat hij elders een dubbeltje per dag meer kon verdienen. Maar de heer was eigenaar van de woning en het lapje grond en zei: Als je heengaat uit mijn dienst, moet je ook mijn huis uit. En waar nu groote woningnood heerscht schiet er voor de arbeiders al niet anders over, willen zij niet dakloos worden, dan in 's Hemelsnaam maar te blijven voor een loon, dat zelfs als hongerloon nog abnormaal laag is. Indertijd vernam ik, ik was nog niet lang hier, van een loon van negentig cents per dag, door freule Brantsen betaald, wonende onder de rook van Arnhem. Deze freule is vroom en rijk. Ik schreef over een en ander in „De Arbeid” en de redacteur van Patrimonium het voor zijn geloofsgenooten opnemende, trachtte hare handelwijze goed te praten door weekloonen van elders in Gelderland mede te deelen. En die, ja, die bedroegen nog minder... 60 cent per dag. Als de laagste loonen bij Talma's Invaliditeitswet zouden worden vrijgesteld, dan zouden de Geldersche arbeiders nog eens profiteren. Wat ook wel mag.

In de Betuwe zijn de loonen ook al niet veel beter, de steen- en pannenbakkers hebben seizoenarbeid, verdienen soms veel loon, altijd wat men hier veel noemt en dan weer heel weinig, bij regenachtig weer soms niets. Daarbij is de geestelijkheid hier reactionair. Men preekt voor de armen en dineert bij de rijken. Dominees zoals er in Friesland zijn, die strijden voor de arbeidersbelangen en vele avonden er op uittrekken, zijn hier niet, want wordt er al eens een in Gelderland beroepen, dan hoort men van zijn werk in de arbeidersbeweging hier weinig. Gegeven al deze omstandigheden is het waarlijk verheugend dat het socialisme hier steeds vooruitgaat en wij overal beginnen te wortelen. Zeer lang heeft het geduurd voor wij b.v. in Harderwijk vasten voet kregen, maar nu zitten wij er dan ook goed in. En van daaruit kunnen wij propaganda maken in deze geheele streek. Wij hebben reeds gesproken te Nunspeet en over die spreekbeurt heeft het dorp een week of drie het druk gehad. Naar aanleiding van een aanval door een medewerker van een plaatselijk blad, wiens naam onbekend is, op onze propaganda en den persoon van den spreker, kwamen niet minder dan een zevental ingezonden stukken, allen ten onze gunste. En dat in een dorp, waarin wij voor de eerste maal een zaal konden krijgen.

Het is ons ook gelukt in enkele gemeenten, waarin wij vroeger niet konden doordringen, zalen te krijgen, en zoo zijn wij in staat een groot gedeelte van de Betuwe te bewerken en kunnen ook doordringen in plaatsjes die nog zeer afgezonderd liggen.

Deze propaganda is natuurlijk zeer kostbaar, maar dank zij het bestaan van een partij-

gewestelijke organisatie en het gunstig financieel resultaat van ons provinciaal blad kan dit alles geschieden en geschiedt het ook.

Ik heb in het afgelopen jaar zoowel binnen als buiten deze provincie talloze malen het woord gevoerd, om verschillende onderwerpen te behandelen en om te debatteeren. Daarbij bleef ik de redactie van het blad voeren en verzorgde voor die afdelingen, die zulks verlangden, ook de schriftelijke propaganda. Een opsomming van mijn spreekbeurten te geven zal ik nalaten, omdat een vorig maal enkele afdelingen beweerden dat men daar zoo weinig aan had en meer een beeld van den toestand wilde hebben. Dit poogde ik in het korte bestek, voor mij disponibel, nu te geven.

In drie Geldersche districten, Doetinchem, Tiel en Arnhem, ben ik candidaat gesteld. De laatstgenoemde afdeling heeft goeden moed mij ook in de Kamer te brengen, waartegen ik natuurlijk geenerlei bezwaren heb. Mocht dit echter niet gelukken en ligt het geval er toe, dat wij alleen maar in stemmenaantal vooruit gaan, zonder in herstemming te komen, dan zal de teleurstelling voor mij persoonlijk niet groot zijn, omdat mijn werkkring als propagandist mij volkomen bevredigt.

Ten slotte, ook dit jaar weer mijn dank aan het bestuur van het Partijgewest en aan de verdere partijgenooten voor de aangename samenwerking.

Arnhem.

L. M. HERMANS.

VERSLAG VAN DEN PROPAGANDIST VAN HET MIDDENGWEST UTRECHT.

De propaganda in het Middengewest heeft in het afgelopen jaar sterk geleden onder den slechten financieelen toestand van het Gewest, van De Stem des Volks en van enkele afdelingen, onder het gemis aan eenigszins geschoolde krachten en onder de minder gunstige verstandhouding tusschen het Utrechtsch afdeulingsbestuur en den ondergeteekende. Met medewerking van het dagelijksch bestuur der partij is daarin nu verbetering gekomen, zoodat de verhoudingen te Utrecht weer meer partijgenootschappelijk zijn en onder leiding van een nieuw gewestelijk dagelijksch bestuur de hand is geslagen aan de verbetering van den financieelen toestand en de propagandistische bewerking van het terrein buiten de plaatsen met partijafdeelingen.

Het werk van den ondergeteekende heeft zich tengevolge van bovengenoemde omstandigheden, voor zoover het Middengewest betreft, bepaald tot de redactie van De Stem des Volks, het geven van een groot aantal cursusvergaderingen voor de aangesloten afdeelingen, het optreden als spreker in verscheidene openbare vergaderingen van de partij en zijn werk als Utrechtsch gemeenteraadslid. Maar bovendien kon hij buiten het Middengewest in een groot aantal openbare en cursusvergaderingen voor de partij werkzaam zijn.

De buitengewone afhankelijkheid der arbeidersklasse en de algemeen-achterlijke economische toestanden in het geheele Middengewest zullen waarschijnlijk nog heel wat jaren zoowel financieel als wat de beschikbare krachten betreft onze partijpropaganda en onze partijontwikkeling in den weg staan. Maar op den duur zal de vorming van een krachtige

goed-geschoolde kern van partijgenooten, waaraan ook door ondergeteekende het zijne wordt gedaan, ongetwijfeld onze partij in staat stellen, over die lokale moeilijkheden heen te komen en de erkende leider der arbeidersklasse te worden.

Utrecht, 8-2-'13.

J. VAN LEEUWEN.

VERSLAG VAN DEN PROPAGANDIST IN ZEELAND OVER 1912.

Gezien de moeilijke omstandigheden, waaronder wij hier in Zeeland moeten werken, is het afgelopen jaar niet slecht voor onze beweging geweest. De bevolking onzer provincie vindt bijna uitsluitend haar bestaan in den landbouw, alleen in Vlissingen is een vrij belangrijke industrie, Terneuzen is een havenplaatsje van eenige beteekenis. De landarbeiders zitten erg onder den druk van werkgevers en geestelijkheid, hun toestand is wel de meest-treurige, ook in vergelijking met dien der landarbeiders in andere deelen van ons land.

Toch groeit ook hier onze beweging geregeld.

In Vlissingen, waar ik in hoofdzaak kon en moest werken, steeg ons ledental geregeld (met meer dan 50 pCt. in het afgelopen jaar). Wonen wij in 1911 één raadszetel, thans zitten hier drie sociaaldemokraten in den Raad.

En ook elders in de provincie winnen wij veld; het blijkt uit steeds flink bezochte openbare vergaderingen en een stijgend aantal abonnees op ons blad „De Baanbreker”.

De redaktie van ons weekblad behoorde ook tot mijn werk. Ons blad, dat met April 12½ jaar zal bestaan, ging in het laatste jaar zóózeer vooruit, dat het thans op eigen beenen kan staan en de exploitatie in plaats van een tekort, voor het eerst een batig saldo heeft opgeleverd.

Meermalen voerde ik op openbare vergaderingen het woord ter propaganda van onze beginselen. Een paar malen in het distrikt Oostburg, een enkele maal in het distrikt Middelburg, en verscheidene malen in het distrikt Zierikzee. Vooral te Vlissingen sprak ik dikwijls en ging meermalen hier en elders tegen tegenstanders debatteeren.

Voor den Vlissingischen Bestuurdersbond was ik ook in het afgelopen jaar als ambtenaar van het Bureau voor Arbeidsrecht werkzaam. Meer dan eens werden mooie resultaten bereikt voor de menschen, die om hulp en voorlichting tot mij kwamen.

Herinnert mag hier ook nog wel worden aan de bootwerkersstaking te Terneuzen in het begin van dit jaar. Het is den patroons niet gelukt de vakorganisatie te vernietigen. Wij hebben op heden daar ter plaatse een flinke afdeling van den Centralen Bond van Transport- en Havenarbeiders met een kleine 200 leden.

Het zaad der propaganda voor het socialisme en de vakbeweging, reeds sedert jaren voor dezen gestrooid, blijkt ook op Zeeuwschen bodem tot ontkieming te kunnen komen. En in het komende jaar met velen strijd zal onze beweging ongetwijfeld een flinke stap vooruit doen. Zeker moet ons dan gelukken het aantal afdelingen en partijgenooten in onze provincie te vergrooten.

En ook over het afgelopen jaar kunnen wij zeggen, al had het natuurlijk nog beter kunnen gaan, onze beweging en onze invloed is ook in het achterlijke Zeeland steeds groeiende.

J. F. LINDEIJER.

BIJLAGE A.**Roodc Dinsdag.****Een aanslag op ons recht.**

Aan de Nederlandsche Arbeidersklasse!

De burgemeester van Den Haag heeft ons de vergunning voor den optocht op Rooden Dinsdag geweigerd.

Geen redenen van openbare orde of algemeen belang hebben hem daartoe geleid.

Want verleden jaar is ten duidelijkste gebleken, dat door onzen optocht de openbare orde niet werd verstoord; in de meest volmaakte orde hebben wij, met eerbiediging van de meest beperkende bepalingen, onzen optocht gehouden en heeft het Haagsche publiek hem zien voorbijtrekken.

En de reden, door den burgemeester opgegeven, dat hij niet elk jaar zulk een betooging wenscht, berust op louter willekeur, heeft met het algemeen belang niets te maken.

Wij hebben dan ook in zijne weigering te zien een terugkomen op zijne meer loyale houding van verleden jaar tot het standpunt, toen door minister Heemskerk ingenomen bij zijne weigering, om de deputatie ter aanbieding van het volkspetitionnement te ontvangen. Het blijkt, dat in de hooge kringen is besloten, ons te verhinderen den Dinsdag van de opening der Kamers voor onze politieke rechten te demonstreeren.

Tegen dezen aanslag op ons recht protesteeren wij uit naam der gansche arbeidersklasse van ons land. Het kiesrecht is voor het grootste deel aan haar onthouden; om het te verkrijgen heeft zij jaren lang vreedzaam en ordelijk gedemonstreerd. Niettegenstaande die groeiende beweging ten slotte met een adres aan de regeering van 320 000 mannen en vrouwen is bekrachtigd, was de Grondwetscommissie nog te weinig overtuigd van den ernst der zaak, om zelfs tot een besluit inzake het kiesrecht te komen.

Dit noodzaak ons tot voortgezette steeds krachtiger propaganda. Daarom wilden wij ook dit jaar den dag, dat de Kamers worden geopend en aller oogen daarop zijn gevestigd, voor onzen eisch betoogen. Dat is ons recht. En dat men dit ons weigert, is een daad van grove willekeur en een hoon, onze volkomen wettige beweging, ja de gansche arbeidersklasse aangedaan.

Natuurlijk is dit onrecht voor ons geen reden, de voorgenomen meeting op Dinsdag 17 September niet te laten doorgaan. Integendeel hebben wij genoeg vertrouwen in u, arbeiders, om niet te weten, dat gij genoeg gevoel van eigenwaarde, genoeg ernst in den strijd voor het algemeen kiesrecht hebt, om dezen herhaalden kaakslag, uwe klasse toegebracht, te beantwoorden met nog veel drukker bezoek dier meeting, dan wij reeds verwachtten.

Kunnen wij, zonder in openlijk verzet te komen met de overheid en hare geweldmiddelen, thans geen optocht houden, men kan ons niet verhinderen, op andere wettige wijze te demonstreeren. De publieke straat is, ook zonder vergunning, nu eenmaal vrij, ook voor ons, óók op den Dinsdag der Kameropening en van die vrijheid zullen wij dan ook gebruik maken en wel, nadat de koninklijke optocht is geëindigd.

In drommen van duizenden wachten wij u, van uw teeken als kiesrechtbetooger voorzien, te 12 uur op het meetingterrein. De meeting wordt om half twee gesloten. Tegen half drie hopen wij u, met ons, aanwezig te zien, zoo mogelijk op, anders rondom het Binnenhof, om daar tegen het uur,

dat de Tweede Kamer hare werkzaamheden begint, door uwe tegenwoordigheid te betoogen voor het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen, bij de Grondwet gewaarborgd zonder eenig verzwakking of vervalsching.

Arbeiders!

Wij rekenen op u! Vooral onze Haagsche kameraden, die wij allen tot deze demonstratie oproepen. Het gaat erom, thans te toonen, dat gij daden van willekeur en onrecht niet zonder protest laat voorbijgaan.

Allen op naar den Rooden Dinsdag!

HET PARTIJBESTUUR.

Amsterdam, 24 Aug. 1912.

BIJLAGE B.**Op voor den tweeden Rooden Dinsdag!**

Aan de Nederlandsche Arbeiders, mannen en vrouwen.

Wederom roepen wij U ter betooging voor het Algemeen Kiesrecht voor mannen en vrouwen.

Wij roepen U — met meer ernst en aandring nog dan vroeger, met nog inniger overtuiging, dat alleen door uw eigen onweerstaanbaar optreden de strijd is te winnen.

Wij roepen U — niet slechts omdat voor uwe verheffing en vrijmaking het kiesrecht onmisbaar is; maar ook omdat uw eer eischt, met een overweldigende uiting van uw wil, uw goed recht en uwe macht te antwoorden op den kaakslag, door de Regeering en hare meerderheid bij en na de vorige betooging aan de 320.000 onderteekenaars van het Volkspetitionnement en het gausche strijdende proletariaat toegediend.

De minachtende wijze, waarop Minister Heemskerk onze deputatie heeft doen „ontvangen“ — de brutale weigering der Kamermeerderheid om het adres-voorstel der soc-dem. fractie in behandeling te nemen — deze beledigingen eischen een antwoord uwerzijds, dat deze verwaten politiekers een toontje lager doet zingen.

De glansrijk geslaagde obstructie onzer parlementaire vertegenwoordigers worde ditmaal bekrachtigd met een uiting van volkswil en arbeidersmacht, die elke verdere poging om het groote stuk nieuw leven in ons volk met voeten te trappen, in de geboorte doet smoren.

Maar bovenal: de stand van het kiesrechtvraagstuk zelf eischt een geweldige uitbreiding en versterking onzer beweging in dit en de eerstvolgende jaren.

De houding der burgerlijke partijen bij de kiesrechtdebatten in de Kamer — het jammerlijk flasko der grondwetscommissie, waarin voor geen enkel voorstel in zake het kiesrecht een meerderheid was te vinden — dat alles leert u, arbeiders, duidelijker dan ooit, dat gij zelve den strijd voor de politieke ontvoogding uwer klasse moet voeren en alleen van uw eigen kracht eene oplossing in uwen geest kunt verwachten.

De vrijzinnige partijen zijn al weer druk bezig om voor de eerstvolgende verkiezingen al hunne troepen, ook de meest conservatieve, in een leger ter verovering van het regeerkasteel te vereenigen, iets wat alleen kan slagen, óf door openlijke verloochening van, óf, wat meer te verwachten is, door misleidend spelen met de democratische eischen der arbeidersklasse.

De clericale partijen trachten een beslissing over het kiesrechtvraagstuk zoover mogelijk te verschuiven, omdat ook dit vraagstuk — als alle

vraagstukken, de arbeidersklasse rakende — in de regeeringscoalitie „appel van twist” is. Alleen als zij de beslissing niet meer uit den weg kunnen gaan — en dat hangt voornamelijk van de arbeiders af — zullen zij medewerken tot een oplossing.

Want — dit leert in elk geval het rapport der grondwetscommissie — zelfs de meest conservatieve staatslieden van rechts en van links zijn reeds genoeg onder den indruk onzer beweging, om in te zien, dat als zij eenmaal tot wijziging van art. 80 der grondwet worden gedreven, geen wijziging denkbaar is, die althans voor de mannen iets anders brengt dan een in wezen algemeen kiesrecht. Juist daarom wordt er naar gestreefd, de beslissing zoo lang mogelijk uit te stellen. Voorwaarts dringen tot het nemen dier beslissing is dus onze plicht. Verder loopt de strijd over het algemeen vrouwenkiesrecht en tegen de poging, die in de grondwetscommissie wel een meerderheid mocht verwerven, om de Eerste Kamer tegenover de Tweede te versterken door toekenning van „recht van regres” en aldus eventueele invoering van algemeen kiesrecht voor de Tweede Kamer, voor de bezittende klasse onschadelijk te maken.

Zoo wordt in de burgerlijke partijen het kiesrechtvraagstuk op alle wijzen vertroebeld en misbruikt. In de grondwetscommissie bleek onze eisch: invoering bij de grondwet van algemeen kiesrecht voor meerderjarige mannen en vrouwen, slechts door het eenige soc.-dem. lid te worden verdedigd. Overigens liepen de meeningen in die commissie zoover uiteen, dat zij het niet eens heeft kunnen brengen tot een voorstel in zake het kiesrecht. Ja, zelfs de voorstanders van „gezinshoofdenkiesrecht” konden het daarover niet eens worden.

Wij zijn dus thans weer in dezelfde positie als de eerste Kiesrechtbetoging in 1885 was, toen de politici der burgerklasse het evenmin eens konden worden en alleen de indrukwekkende betoging der arbeiders in Den Haag in staat bleek, hen tot een daad te brengen.

De oorzaak van dit alles is, dat de volledige verwezenlijking der democratie, bij de opleving van het klassebewustzijn der arbeiders onder den invloed van het voortschrijdend kapitalisme, door alle deelen der kapitalistische klasse als een bedreiging van haar macht gevreesd en slechts eerlijk en ernstig door de arbeiders zelve begeerd wordt.

Wordt deswege de strijd voor de arbeiders moeilijker, hij wordt voor hen tevens belangrijker, daar hij meer en meer samenvalt met de gausche opleving en ontwikkeling der arbeidersklasse en met haar streven, om de bourgeoisie hare oppermacht in staat en maatschappij te ontrukken.

Om deze reden zien wij overal, in Duitschland, België, Oostenrijk, Hongarije en elders de arbeiders de zwaarste offers aan goed en bloed voor het algemeen kiesrecht brengen en zich onder het vaandel van dezen strijd de revolutionaire kracht van het proletariaat het sterkst ontplooiën.

Arbeiders van Nederland!

Hier, als overal, toont de bourgeoisie dat de macht over den Staat in hare handen het middel is, niet om uwe levensbelangen te behartigen, maar om ze te verwaarloozen, te benadeelen of tot een voorwerp van uwe misleiding te maken.

Het militarisme vreet welhaast een derde van hetgeen aan belastingen wordt opgebracht.

Die belastingen drukken voornamelijk op de niet-bezittende, werkende massa's, de arbeidersklasse en den kleinen middenstand. Ingrijpende verbetering daarin weigerde elk ministerie; het

tegenwoordige maakt de wanverhouding nog erger door haar tariefwet.

Uitbreiding van leerplicht tot het 14e jaar en andere verbeteringen in het lager onderwijs ter opvoeding van het intellectueel peil der groote massa blijven achterwege.

De sociale hervorming is geworden tot een spel van de regeeringsmeerderheid, om de arbeiders te misleiden. De verwerping der Bakkerswet deed zelfs vele christelijke arbeiders de oogen hiervoor openen. Het gescharrel met Raden- en Ziektewet toont, hoe diep de regeeringsmeerderheid in haar zucht, om door schijnvertooningen de arbeiders te misleiden, is gevallen. De herhaalde weigering der Kamer, om door behandeling der motie-Troelstra uit deze poel althans een pensioen voor thans 70-jarigen te redden, stelde de harteloosheid dezer burgerlijke politici in het heiderste licht. De Invaliditeitswet van Talma, die men vóór de verkiezingen nog zal trachten binnen te halen, is een brutale aanslag op den nood der door de dure levensmiddelen zoo geteisterde arbeidersklasse, die men dwingen zal, van haar armoede ook nog te sparen voor den ouden dag, dien velen niet zullen beleven. De tienurendag, door christelijke arbeiders begeerd, wordt door hunne politieke leiders terwille der conservatieve coalitie-vrienden verraden.

Uit deze ellende en verwaarloozing, uit dit spel van burgerlijke misleiding, rijst voor u arbeiders de kreet op: politieke vrijmaking der arbeidersklasse, om haar het middel te geven, de regeling harer dierste belangen zelve ter hand te nemen.

Voor dien eisch op 17 September aanstaande, den tweeden Rooden Dinsdag, gemanifesteerd! De 20 000 van verleden jaar moeten thans verre worden overtroffen! De optocht zelf zal dit jaar een geheel nieuw karakter dragen, door opzet, inrichting en artistieke uitbeelding, een beeld geven van het lijden en strijden en van de macht der arbeidersklasse.

Laat u door niets weerhouden, deze betoging te maken tot de meest indrukwekkende die, voor welk doel ook, ooit in Nederland is gehouden.

Allen op 17 September naar Den Haag!

Allen in het gelid voor het onverzwakte algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen!

HET PARTIJBESTUUR.

Amsterdam, 22 Juli 1912.

BIJLAGE C.

12 Mei: Vrouwendag voor het Algemeen Vrouwenkiesrecht.

De vrouwen der arbeidende klasse staan in het volle leven. De tijd is lang voorbij dat het huis zijn beschermende muren om haar heen sloot. Bij duizenden en duizenden zijn ze uit het huis gerukt, de vele meisjes en de vrouwen, staan als de man harer klasse in den loonarbeid, zijn als hij overgeleverd aan willekeur en uitbuiting. Als hij vermeerdert de vrouw door haar arbeid den rijkdom der bezitters, als hij moet ze een harten, taaien strijd voeren voor een beter stuk brood, voor een weinig meer vrijen tijd, voor een menschwaardiger bestaan.

En dan: Wat is het leven van de huisvrouw der arbeidende klasse?

Het is één zorg en ontbering, bij nooit eindigende dagtaak.

Waarlijk haar drukken de lasten dezer maatschappij niet minder zwaar dan den man.

De vrouwen arbeiden, zij zijn onmisbaar voor de gemeenschap.

Zwaar zijn haar plichten.

Waar zijn haar rechten?

Vrouwen, als ge eens hadt kunnen hooren de beraadslagingen van de „heeren”, toen de sociaal-democraten in de Kamer 8 weken rust bij bevalling eischten voor de vrouw. Of de moeders in ellende hare kinderen ter wereld brengen, of ze bezwijken door gemis aan rust, voeding en verpleging, of haar kleine kinderen sterven omdat de moeder ze niet geven kan wat ze noodig hebben, wat deert het de „heeren”, zoolang er genoeg kinderen overblijven om hen straks te dienen!

Het kwam niet bij de „heeren” op, dat de vrouwen recht zouden kunnen doen gelden. Recht op kosteloze verloskundige hulp, op verzorging en verpleging, op uitkeering bij bevalling, op verschaffing van goede melk.

Recht om gezonde moeders van gezonde kinderen te zijn.

De vrouwen moeten zich zelf dat recht veroveren. Zij moeten strijden voor moederschapzorg en het algemeen kiesrecht moeten zij hebben om zich die moederschapzorg en nog vele, vele rechten meer, te veroveren.

Duurte, slechte woningtoestanden, groote kindersterfte, lage loonen, lange werktijden, werkloosheid, dat alles drukt op de vrouw, tegen dit alles heeft ze den strijd aan te binden, evenals de man harer klasse. Straks zal de Tariefwet haar levensonderhoud duurder maken en ze is machteloos, want ze heeft het kiesrecht niet.

Slecht en duur woont ze en ze heeft geen kiesrecht om de gemeente te dwingen goede en goedkope woningen te bouwen.

Voor Staat en Gemeente moet ze het kiesrecht hebben.

Maar boven alles, de vrouw der arbeidende klasse moet zelfstandig en mondig, met den man harer klasse strijden tegen het kapitalistische stelsel, voor een betere en gelukkiger maatschappij.

En daarom eischt de politieke organisatie der arbeidersklasse, de sociaal-democratie, het algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht.

Nog staat echter de vrouw in 't openbare leven verre ten achter bij den man. Zoo bleef het algemeen vrouwenkiesrecht min of meer in de schaduw van het mannenkiesrecht. Dit heeft de internationale sociaal-democratie begrepen en daarom trekt ze 12 Mei het Vrouwenkiesrecht in de volle zon.

De 12de Mei is de dag van de vrouwen der arbeidende klasse.

In Duitschland en Oostenrijk, in andere landen en ook in ons land zullen dien dag duizenden en duizenden vrouwen samenstromen en de kreet: „Geeft het kiesrecht aan alle vrouwen!” zal dien dag klinken van stad tot stad, van land tot land, en overal zullen de mannen naast de vrouwen staan, want de strijd van man en vrouw der arbeidende klasse is één strijd.

Zoo zal ook deze dag gewijd aan het algemeen vrouwenkiesrecht, de vrouwen voeren in de rijen van het strijdend proletariaat. Straks zal de Roode Dinsdag, als de arbeidersklasse haar groote kiesrechtbetoging houdt, er van getuigen.

Meer dan honderd duizend vrouwenhandteekeningen droeg ons petitionnement voor 't algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht.

Zal de nieuwe grondwet die gaat komen, hiermede rekening houden? Zal zij de vrouwen het kiesrecht geven?

Wij weten het niet. Maar wel weten wij: macht geeft recht. Versterken wij dan onze macht. Laat de vergaderingen die op 12 Mei, den Vrouwendag, op 20 plaatsen van ons land gehouden worden, het de regeering doen weten: De vrouwen der

arbeidende klasse willen het kiesrecht hebben.

Vrouwen, op naar die vergaderingen!

Toont openlijk en fier, dat gij naast den man treedt in den strijd voor de bevrijding van den arbeid.

Op voor het Algemeen Vrouwenkiesrecht!

HET BESTUUR v. d. BOND

v. S. D. VROUWENCLUBS.

HET PARTIJBESTUUR DER

S. D. A. P.

Amsterdam, 25 April 1912.

BIJLAGE D.

9 Maart: Internationale Vrouwendag voor het Algemeen Vrouwenkiesrecht.

Vrouwen der arbeidende klasse! voor de 2de maal houdt de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in ons land De Vrouwendag.

Aan uwe rechten arbeiders en arbeiders-vrouwen is dezen dag gewijd; aan het: Algemeen Vrouwenkiesrecht.

Het Algemeen Vrouwenkiesrecht, dat de vrouwen der arbeidende klasse zoo bitter noodig hebben.

Geen geleerde betoogen behoeven U dit te bewijzen; de ervaring alleen van het laatste jaar spreekt het duidelijk en onweerlegbaar uit. Denkt slechts na, vrouwen.

Een ziekteverzekering heeft men voor de arbeidende klasse klaar willen maken. De wet is slecht en onvoldoende, maar bovendien:

Het gezin van den arbeider heeft men eenvoudig buiten gesloten.

Geen geneeskundige hulp, geen verloskundige hulp, geen wiegegeld wil de regeerende klasse het arbeidersgezin geven, al bewijst het buitenland, Engeland, Zwitserland enz., dat dit zeer goed mogelijk is.

Een invaliditeits- en onderdomsverzekering wordt de arbeiders opgedrongen. Week in week uit, jaar in jaar uit, van het 16de tot het 70ste jaar toe, zal 10 en 16 en 24 cent van het loon ingehouden worden. Uw huishoudgeld vrouwen, zal dus week in week uit, jaar in jaar uit, zooveel kleiner worden. Gij krijgt echter van het door U uitgespaarde geld geen cent.

De Weduwe krijgt geen cent van het eigen betaalde geld.

Het is de regeerende klasse nog niet mooi genoeg: De Tariefwet krijgt ge er nog bij te slikken. Reeds geeft gij aan indirecte belastingen van elke f 10.— van uw huishoudgeld 87 cent af aan de Staat, wordt de Tariefwet aangenomen, dan zult gij nog meer moeten geven en uw eten, uw kleeven, uw klompen, uw schoenen, kortom uw leven zal weer duurder worden.

Wij weten het allen uit bittere ervaring. In het arbeidersgezin kunnen moeder en kind niet vinden wat hun toekomst. Daarom moet de gemeenschap ingrijpen.

Moederschapverzekering hebben de vrouwen noodig, zedelijkheidswetten hebben de vrouwen gekregen.

Een hoon is het voor de vrouwen, dat men het „in 't leven roepen” van kinderen tracht te beschermen door bestrijding van het nieuw-malthusianisme, maar het eenmaal geboren kind en zijn moeder aan hun lot overlaat.

Vele, vele zijn die eischen die de arbeidersvrouwen hebben te stellen. Geen wordt er vervuld.

In steeds grooter aantal nemen de vrouwen deel aan den maatschappijken arbeid. Op haar arbeids-

kracht aangewezen om in haar levensonderhoud te voorzien, moeten zij, evenals de mannen, wapens hebben om deze arbeidskracht te beschermen.

Zelf moeten de vrouwen kunnen strijden voor haar rechten en het kiesrecht voor Staat en Gemeente hebben zij daarvoor allereerst noodig.

Vrouwen neemt deel aan den strijd!

Het is de strijd voor betere levensvoorwaarden, maar tevens de strijd, de mooie strijd, tegen elke uitbuiting en onderdrukking, de strijd tegen het kapitalistisch stelsel voor een betere en gelukkiger maatschappij.

Wij staan aan den vooravond der verkiezingen. Achter deze verkiezingen staat de: Grondwetsbepaling.

Dan zal bepaald worden of de vrouwen het kiesrecht zullen hebben of niet, en voor langen tijd zal dan dat besluit vastgelegd zijn. Laat dan De Vrouwendag 9 Maart doen weten; De arbeidersvrouwen gaan een macht worden, waarmede rekening gehouden moet worden.

Vrouwen, op naar de vergaderingen, die in ons land op vele plaatsen gehouden zullen worden.

En gelijk gij hier voor uw recht opgaat, gaan duizenden en duizenden vrouwen in het buitenland dien dag met u voor hare rechten op, en de mannen der arbeidende klasse staan aan onze zijde.

Want de arbeidende klasse heeft het Vrouwenkiesrecht noodig.

De sociaal-democraten zijn het, die voor de volledige vrijmaking der vrouwen strijden. Geeft dan gehoor aan hun roepstem: Treedt openlijk en blijde naast den man in den strijd voor de bevrijding van den arbeid.

Op voor het Agemeen Vrouwenkiesrecht!

HET PARTIJBESTUUR DER
S. D. A. P.

HET BESTUUR v. d. BOND
v. S. D. VROUWENCLUBS.

Amsterdam, Februari 1913.

BIJLAGE E.

Manifest aan de Nederlandsche Arbeiders.

De ondergeteekende besturen van het Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen en de Sociaal-democratische Arbeiderspartij richten zich tot u, mannen en vrouwen der arbeidersklasse, met den dringenden oproep om deel te nemen aan de betooging, door ons uitgeschreven op Zondag 23 Februari te Rotterdam, in het Circus, Stationsplein.

Op deze betooging zal het strijdende proletariaat van ons land zijn protest doen hooren tegen het ontwerp-Talma, dat de arbeiders verplicht zich voor een invaliditeits- en ouderdomspensioen te verzekeren en tegen het ontwerp-Kolkman tot verhooging der invoerrechten. Een protest, dat eveneens geldt de verwaarloozing en benadeeling van de arbeidersklasse in haar geheel door de regeeringen der bezittende klasse sinds het begin dezer eeuw, met name door de huidige rechtsche regeeringsmeerderheid in de vijf jaren, dat zij het roer van staat in handen had.

Behalve een wijziging in de Arbeidswet tot bescherming van vrouwen, kinderen en jeugdige personen en de Steenhouwerswet, is door haar geen sociale hervorming van eenig belang tot stand gebracht.

De tienurendag waarvoor de Kamer zich door aanneming der motie-Aalberse had uitgesproken, is met medewerking van dezen katholieken afgevaardigde zelf overboord geworpen.

De Bakkerswet vond in de Kamer tegen zich een verbond van christelijk-historischen en vrijzinnigen en is aldus met behulp der rechterzijde zelve verworpen. Een nieuw ontwerp-bakkerswet werd door den heer Aalberse c. s. ingediend, maar een voorstel om dit in behandeling te nemen werd door de rechtsche meerderheid, waaronder ook de heer Aalberse, verworpen.

De ziekteverzekering, volgens minister Talma het fundament zijner gansche sociale verzekering is te laat ingediend — de voorname reden, waarom straks bij de verkiezingen de rechterzijde met leege handen tot de zieke, invalide en oude arbeiders komt. Bovendien ontbreekt aan dit ontwerp het voornaamste: verpleging bij ziekte en belast het ook de armste arbeiders met premiebetaling.

De afhandeling van de Radenwet vóór de Ziekte-wet, was een manoeuvre van, de rechterzijde, om in schijn iets tot stand te brengen, wat in wezen niets beteekent, daar zonder een Ziekte-wet de „Raden van Arbeid” tot uitvoering daarvan, overbodige instellingen zijn.

Met de wet-Talma tot verplichte pensioenverzekering gaat deze Regeering lijnrecht in tegen de beweging naar staatspensioenning, die sedert de S. D. A. P. daarvoor het eerst ijverde, vooral ook wegens de gunstige uitkomsten der staatspensioenning in Denemarken en Engeland, in ons volk zoo enorm veld wint. Juist uit vrees daarvoor heeft de heer Talma in 1905 op dwangverzekering aangedrongen. Hij verzekerde, dat, als die niet spoedig tot stand kwam, het volk er niets van zou willen weten en staatspensioen zou eischen. Inderdaad is deze voorspelling bewaarheid; de groote meerderheid des volks wil een ouderdomspensioen, niet alleen voor hen die vallen in de termen eener arbeidersverzekering, maar voor alle arbeiders en onvermogens van zekeren leeftijd. Een pensioen, niet betaald uit hun eigen zak, maar uit de meerwaarde, door hun arbeid aan de kapitalistische klasse geleverd. De staat, die hiervoor de gelden moet vinden, hale deze dus niet uit belastingen op eerste levensbehoeften, maar late ze opbrengen door de meer gegoeden, naar draagkracht, door belastingen, drukkend op erfenissen of vermogen. In deze eischen alleen voelt zich het rechtsgevoel der arbeidersklasse bevredigd.

Tegen deze eischen nu gaat het ontwerp-Talma in. Het koppelt het ouderdomspensioen vast aan de invaliditeitsrente en laat beide betalen door arbeiders en werkgevers samen. Daartegenover behoort, evenals de ongevallenverzekering, de invaliditeitsrente door de werkgevers alleen gedragen te worden, terwijl alleen door staatspensioen de waarborg is te verkrijgen, dat de schande van „oud en arm”, die thans drukt op ons volk, van ons zal worden afgenomen.

Zoo is het ontwerp-Talma niet het middel, om een goede ouderdomspensioen tot stand te brengen; maar een hinderpaal, opgericht om de pensioenning die door het volk wordt gewild, te keeren. Zóó groot is de tegenstand der rechterzijde tegen de staatspensioenning, dat zij tot driemaal toe heeft geweigerd, de motie-Troelstra in behandeling te nemen om het artikel, waarin aan de thans zeventigjarige arbeiders vallende in de termen van het ontwerp (niet meer dan ruim 20.000) een pensioen van f2.— wordt toegekend, los te maken van het ontwerp in zijn geheel en dadelijk in te voeren.

Hoe noodig het ware geweest, dit voorstel aan te nemen, blijkt thans. Ook al heeft de Tweede Kamer het ontwerp-Talma aangenomen, zoo is dit bij de a.s. verkiezingen toch geen wet geworden. De Eerste Kamer zal het ontwerp met zijn 400

artikelen óók nog moeten onderzoeken en behandelen, zoodat eerst over eenige maanden, ook bij de snelste wijze van afdoening, de wet kan zijn aangenomen. Intusschen komen de verkiezingen, waarbij zich de meerderheid waarschuwend tegen de rechtsche regeering met haar verzekeringsdwang en tariefwet zal uitspreken. Met haar valt dan het ontwerp-Talma en met dat ontwerp het pover begin van staatspensioneerig, dat de sociaaldemokraten met de motie-Troelstra in veiligheid hadden willen brengen. Zoo draagt de rechterzijde de schuld, dat zij weer de verkiezingen ingaan zonder dat zij ook maar één ouden arbeider een cent pensioen heeft verschaft.

Tegen een tariefwet als die minister Kolkman voorstelt past ook van de zijde der arbeidersklasse scherp protest en hardnekkig verweer. De tien millioenen, die zij meer dan de bestaande invoerrechten in de schatkist moet brengen, worden geheven van buitenlandsche artikelen, voor een deel van dagelijksch verbruik, waarvan zij den prijs verhoogden. Dientengevolge zullen ook vele artikelen, in ons eigen land voortgebracht, steeds duurder worden. Zoo kost de wet ons volk veel meer dan zij opbrengt voor de schatkist. En dat zal grootendeels drukken op de arbeidersklasse, die reeds door de hooge prijzen zoo wordt geteisterd.

Twee voorspiegelingen moeten dienen om deze bittere pil te vergulden. De eerste is: dat met de tien millioenen der tariefwet de kosten der invoering van het pensioen moeten worden betaald. De sociaal-demokraten hebben echter aangetoond, door het voorstel-Vliegen om de successiebelasting met elf millioenen gulden te verhoogden, dat dit geld niet van de nooddrift der armen behoeft te komen. Bovendien werd in de laatste vier jaren de jaarlijksche uitgaaft voor leger en vloot met 7 millioenen vermeerderd, welk bedrag elk jaar met nieuwe millioenen stijgt, zonder dat daarvoor nieuwe belastingen werden ingevoerd. De tweede voorspiegeling is, dat de Tariefwet de nationale nijverheid zal beschermen. Voor zoover zij enkele kapitalisten meer winst bezorgt, doet zij dit op kosten der massa. Maar uit vele kringen van handel en nijverheid en uit dien van den landbouw protesteert men juist tegen haar, omdat zij de produktiekosten verzwaaft en den handel belemmert. Dat zij de arbeidsgelegenheid zal vergrooten, is dan ook niet aan te nemen. Zij vloekt nu eenmaal met ons nationaal bedrijfsleven, dat getoond heeft, bij vrijen handel zich het best te kunnen ontwikkelen.

Zoo blijft van al dat moois niets anders over dan de ruwe waarheid, dat de rechtsche machthebbers pogen, de kosten van hun militair en ander beheer op de groote massa af te wentelen, ten einde de rijken te sparen en intusschen enkele fabrikanten den zak te spekken.

Tegen dat drijven, arbeiders, roept u de betooging van 23 dezer in het geweer.

Wij zullen u uitleggen, waarom die betooging juist thans moet worden gehouden.

Niet om de Tweede Kamer te bewegen, de ontwerpen-Talma en Kolkman alsnog te verwerpen. De coalitie heeft daartoe hare meerderheid te zeer in bedwang. Zakelijke overwegingen gelden sinds lang niet meer in de Tweede Kamer: alles wordt beheerscht door de machtspolitiek der meerderheid. Bovendien is het nu al zeker dat in geen geval deze ontwerpen nog door de Eerste Kamer kunnen worden afgehandeld.

Als dus in Juni de stembus spreekt, kan zij over deze gedrochten van reactie en volksmisleiding haar vonnis uitspreken en daarmee hunne totstandkoming alsnog verijdelen.

Onze taak is dus: het volksgeweten wakker te schudden; de arbeidersklasse te scharen in het gelid tegen deze aanslagen op haar ellendig bestaan, tegen dit spelen met haar nood en de honderdduizenden kleine luyden, die in Juni ter stembus gaan, te overtuigen van hun plicht, om ons volk voor de totstandkoming dezer schandwetten te bewaren.

Maar dit niet alleen. Als de coalitie valt, komt de „vrijzinnige concentratie” misschien met elementen van rechts, hare plaats innemen. Zij zal de wet-Talma intrekken; maar zal zij daarvoor een wet in den geest der motie-Troelstra in de plaats stellen? Dat is toch het minste, wat van haar geëischt mag worden! Zij zegt „staatspensioen” te willen; maar zal zij het ons ook geven? En wie zal zij het laten betalen? Reeds spreekt zij van een pensioenbelasting, door de arbeiders op te brengen. Alsof dit iets anders ware dan vermomde dwangverzekering. Zij is tegen Kolkman's tariefbescherming. Maar zal zij niet op andere wijze, evenals zij tot heden steeds deed, de noodige millioenen halen uit indirecte belastingen, van de reeds veel te zwaar belasten?

Zoo moet onze betooging niet slechts protesteeren tegen de coalitieregeering, die misschien zal vallen, doch ook hare eischen stellen aan de partijen, die hare plaats willen innemen. Niet slechts tegen pensioenverzekeringsdwang; maar ook vóór een voldoende staatspensioen. Niet slechts tegen de Tariefwet; maar ook vóór een hogere successie- en vermogensbelasting.

En opdat aan deze en de andere sociale eischen der arbeiders door hen zelve de noodige kracht kan worden bijgezet, zij ook op deze betooging die groote politieke eisch aangeheven van het proletariaat aller moderne landen, de eisch van algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen, zonder versterking der Eerste Kamer.

Waar zoo groote belangen voor u allen op het spel staan, daar twijfelen wij niet, arbeiders, of zij zult door het zenden uwer afgevaardigden en door zooveel mogelijk persoonlijk bezoek op 23 Februari de nationale arbeidersbetooging te Rotterdam maken tot een vlammend protest tegen het spelen der burgerlijke partijen met uwe belangen; tot een flinken stoot toegebracht aan de wankelende coalitieregeering; tot een indrukwekkende waarschuwing en aansporing voor hare opvolgers; tot een onweerstaanbaren roep om steun voor uwe goede zaak aan de kiezers; tot een grootsche uitdrukking van den vasten wil van het Nederlandsche proletariaat en te strijden voor de sociale hervormingen, die het voor zijn verheffing noodig heeft en van zijn groeiende macht, om in dien strijd elken tegenstand te overwinnen.

Het Bestuur der S. D. A. P.:

W. H. VLIËGEN, Voorzitter.

J. G. VAN KUIJKHOF, Secretaris.

Het Bestuur van het N. V. V.:

J. OUDEGEEST, Voorzitter.

J. VAN DEN TEMPEL, Secretaris.

Februari 1913.

BIJLAGE F.

Internationaal Protest tegen den Oorlog.

Aan de Nederlandsche Arbeidersklasse!
Aan allen die Vrede willen!

Over Europa hangt een dreigend oorlogsgevaar. De strijd op den Balkan loopt uit op vernietiging van het Turksche rijk in Europa en de overwinnende Balkanstaten maken zich gereed, het vereverde gebied onder elkander te verdeelen.

De nieuwe Balkanbond schndt de noodlottige voorgedij van buitenlandsche machten af en zijne staten geven zich nieuwe grenzen, ter voldoening aan de eischen, door de eierzucht hunner dynastieën en door de behoefte aan ontplooiing hunner economische krachten gesteld.

Maar de groote mogendheden gunnen hun niet de vrije beschikking over hetgeen zij zich met het bloed van duizenden hunner beste zonen hebben verworven. Was de Balkan steeds het tooneel van hun diplomatiek geknutsel en van hun intriges zij wenschen hem als zoodaunig te houden. Daarom moet een nieuw vorstendom Albanië worden gevormd als produkt der buitenlandsche mogendheden en daarvan afhankelijk, om te groote eenheid van den Balkanbond tegen te gaan. Rusland, dat vooral belang heeft bij een overwegenden invloed in Konstantinopel en de vaart door de Dardanellen — Oostenrijk, dat op het veroverd gebied voor zich nieuwe havens wenscht aan de Adriatische Zee en ter wille zijner rijke grondbezitters den Servischen landbouw wil verhinderen, zijne produkten uit een eigen haven aan die zee te vervoeren, — ziedaar de twee meest belanghebbende grootmachten, die over den Balkan heen elkander met wantrouwen beloeeren. Met name Oostenrijk stelt eischen, die ingrijpen in het recht der Balkanstaten op de vruchten hunner overwinning en die het gevaar van een Europeesch konflikt medebrengen. En zijne bondgenooten Duitschland en Italië verklaarden reeds, in elk geval met Oostenrijk te zullen medegaan. Terwijl Rusland, in zijn té verwachten verzet tegen Oostenrijksche aanmatiging, de Fransche en Engelsche regeeringen aan zijne zijde zal vinden.

Reeds manoeuvreeren Oostenrijksche en Russische troepen in die deelen dezer landen, die het naast liggen bij de Balkangrenzen. Reeds zoudt Engeland zijn vloot naar het Oosten der Middellandsche Zee en gaan geruchten van Fransche troepenbewegingen in den Elzas. De vrede tusschen de groote mogendheden is ernstig bedreigd en de mogelijkheid bestaat, dat straks de arbeiders van Europa met hun bloed den onderlingen naijver der kapitalistische kringen en de intriges van de diplomatie dier landen zullen moeten betalen.

Het is op dit onheilzvangere oogenblik, dat de Internationale van den Arbeid bij monde van het Int. Socialistisch Bureau, de arbeiderspartijen aller landen oproept tot een Buitengewoon Internationaal Congres tegen den Oorlog te Bazel op 24—26 November. Op dit Congres zal de eendrachtige sterke wil der arbeidersklasse tot den vrede tot uiting komen en een besluit worden genomen van overeenstemming in de aktie der socialistische partijen tegen den oorlog.

Tot inleiding van het Congres worden op Zondag 17 November in de hoofdsteden der Europeesche landen internationale protestmeetings tegen den oorlog gehouden. Ook in ons land en wel te Amsterdam, zondag a. s. nam. 1 uur in het Paleis voor Volksvljht, waartoe nevens Hollandsche, ook Duitse en Belgische socialistten als sprekers zijn uitgenoodigd.

Wij roepen alle arbeidersorganisaties op, naar die betooging hunne afgevaardigden en banieren te zenden en geven eveneens aan alle andere vereenigingen, die ter bevordering van den vrede aan deze demonstratie van arbeiderswil hunne adhaesie willen betuigen, daartoe de gelegenheid.

Ieder die streeft naar den vrede, bedenke wel, dat oorlog, imperialisme en militarisme onafscheidelijk verbonden zijn aan het op strijd van mensch tegen mensch, van klasse tegen klasse en van volk tegen volk berustend kapitalisme; alleen

die macht, die het kapitalisme bekampt, is daarom in staat, den wereldvrede te veroveren. Socialisme en volkerenvrede zijn de twee idealen, welke verwezenlijking den strijd der arbeiders voor de vrijmaking hunner klasse zal bekronen. Daarom is het overal de sociaal-demokratie, die het krachtigst militarisme bekampt en thans in alle landen de heerschende kringen toeroept: Laat aan de Balkan-volkeren de eigen beschikking over de vruchten hunner overwinning; laat aan Europa den vrede, dien het voor zijn welvaart en vooruitgang noodig heeft; staat de toenemende wapenrusting, die de massaas der werkenden onder haar last verplet; besteed de vruchten van onzen arbeid aan voorziening in onze steeds dringende stoffelijke en geestelijke behoeften.

Deze twee laatste eischen dienen ook in ons land vooral thans dringender dan ooit te worden gesteld. Ook hier een voortdurende stijging der jaarlijksche militaire lasten, zoodat de 60 miljoen per jaar spoedig zal zijn bereikt. Daarnevens nieuwe plannen voor den bouw van kustforten en dreadnoughts. En daartegenover weigering van Staatspensioen wegens de kosten.

Reeds tracht men nit het succes der kleine Balkanvolkeren tegenover het grootere maar volkomen gedesorganiseerde Turkije militaristische munt, tot ondersteuning van dit wanbeheer onzer bourgeoisie, te slaan, door het voor te stellen, alsof het mogelijk ware, dat ons land tegenover zijne groote naburen ooit op dergelijke successen zou kunnen rekenen. Tegenover dit streven, om ons volk te bedriegen en van verderen strijd tegen het militaristische juk af te houden, zij onzerzijds met alle kracht geprotesteerd.

Allen dus op naar de protestmeeting te Amsterdam op 17 November. In de week van 17 tot 24 November zullen ook in de provincie protestmeetings worden belegd, opdat ons volk goed zijn aandeel neme in deze aktie van gansch het strijdende proletariaat, die de regeeringen van alle kanten toeroept: „Tot hiertoe en niet verder”.

Oorlog aan den oorlog en het kapitalisme!

Door klassenstrijd tot volkerenvrede!

Hoog de eenheid van het proletariaat aller landen!

HET PARTIJBESTUUR DER S. D. A. P.

BIJLAGE G.

Adres van de Nederlandsche Sectie.

Aan het Int. Soc. Bureau.

Partijgenooten!

Op de aanstaande bijeenkomst van het Int. Soc. Bureau zal een besluit worden genomen over het verzoek der Hollandsche „Soc. Dem. Partij” tot aansluiting bij het Bureau. Daar de strijd der sociaaldemocratie in Nederland zeer bemoeilijkt wordt door het secretarisme, dat daar op elk terrein splitsend werkt en een gunstige beslissing van het Bureau op genoemd verzoek dat secretarisme ook op het terrein der sociaaldemocratie zou sanctionneeren en aanmoedigen, verzoeken wij u, ernstig de volgende gronden tegen de toelating der S.D.P. te willen overwegen.

De S.D.P. bestaat grootendeels uit vroegere leden der Soc. Dem. Arbeiderspartij in Nederland, die zich daarvan hebben afgescheiden, omdat op ons Congres te Deventer in Februari 1909 drie personen: D. J. Wijnkoop, dr. Van Ravestein en J. Ceton,

wegens verzet tegen een met groote meerderheid genomen en door het referendum der Partij bekrachtigde Congresbesluit zijn geroeyerd.

Alvorens op de reden van dit roeyement nader in te gaan, herinneren wij u, dat nog vóórdat de uitspraak van bedoeld referendum bekend was, het Uitvoerend Comité van het I.S.B. te Brussel getracht heeft, de vestiging van een tweede Soc. Dem. organisatie naast de bestaande te voorkomen. Het onderwierp daarvoor, in overleg met twee gedelegeerden der S.D.P. en geheel buiten ons bestuur om, een compromis, op den grondslag der eerbiediging van het eenmaal genomen Congresbesluit, dat door die gedelegeerden werd geaccepteerd en legde dit aan beide partijen voor. Het P.B. onzer Partij aanvaardde het na enkele geringe wijzigingen, maar door de S.D.P. werd het verworpen en als voorwaarde van hereeniging intrekking van het Congresbesluit, dus onderwerping onzer Partij aan den wil der kleine uitgetreden minderheid geëischt. Het Uitv. Comité te Brussel zag daarop van verdere pogingen af; onze Partij, die de uitspraak van het referendum tot bekrachtiging van het roeyement met het oog op de vredesonderhandelingen niet had gepubliceerd, maakte deze publiek en het roeyement was een feit.

Tot zoover de formeele zijde der scheuring, die aantoonde, dat het niet onze Partij is geweest, die de poging van het U. C. ter uitvoering der eenheidsresolutie van Amsterdam en tot herstel der breuk heeft verijdeld.

Wat de materiele zijde der zaak aangaat, verwijzen wij u naar het rapport van den Int. Secretaris, voorkomend in no. 1 van het „Bulletin Périodique” en naar het rapport onzer Partij voor het Int. Congres te Kopenhagen. In het kort komt de zaak hierop neer, dat de drie geroeyerde personen zich niet hebben kunnen neerleggen bij de resolutie, met algemeene stemmen aangenomen door ons Congres van Haarlem (1907) om met erkenning der vrijheid van critiek in de Partij, deze uit te oefenen op zoodanige wijze, dat onnoodige bitterheid vermeden en het belang der Partij in het oog gehouden werd. Deze resolutie was aangenomen na uitvoerige debatten over een goedkeuring met groote meerderheid van de partijleiding; zij was noodig, omdat een deel der intellectueelen in de Partij onderaanvoering vooral van dr. Ant. Pannekoek het verschil in „richting” in alle zaken, de Partij betreffende, zoodanig naar voren brachten, dat het besef van het gemeenschappelijk sociaaldemocratisch-zijn in de Partij dreigde te loor te gaan; zij was de uitdrukking van het besef bij alle partijgenooten, ook bij de oppositie, dat het noodig was, wederzijdsche debatten met minder hevigheid en met meer inachtneming van de eenheid en strijdbaarheid der Partij te voeren.

Eenige jongere leden der oppositie, met name Wijnkoop, Van Ravestein en Ceton, bleken met de strekking van dit besluit niet ingenomen en het optreden van de bekende marxisten, die, bij monde van mevrouw H. Roland Holst, zich vóór dat besluit hadden verklaard, als een ongewenschte verslappening der actie tegen de partijleiding te beschouwen. Zij richtten tegen den wil der partijgenooten in 1907 een eigen blad op, „de Tribune”, dat al spoedig aan vijandigheid en heftigheid jegens de partijmeerderheid, de parlementaire fractie, het

partij-orgaan en de overige partijleiding alles overtrof, wat nog bestaan had. Het pas gedempte twistvuur laaide zoodanig op, dat het partijleven totaal werd bedorven, de huishoudelijke vergaderingen der afdeelingen ongenietbaar werden, het ledental der afdeelingen in de groote steden voor het eerst sedert het bestaan der Partij niet vóór, maar achteruit ging; verschillende vooraanstaande partijgenooten van richtingen den moed, om verder te werken, begonnen te verliezen en allerlei symptomen van demoralisatie zich begonnen te vertoonen. Het kwam zoover, dat op openbare vergaderingen onzer Partij, waar hare leiders optraden, „de Tribune” met hatelijke artikelen tegen hen werd gecolporteed, hetgeen dan weer verbod van colportage uitlokte, het een al even verkeerd als het ander.

Daarbij bleek „de Tribune” meer en meer door hare vrienden bedoeld te zijn als het centrum eener „partij in de partij”, zooals dr. Gorter zelf haar noemde.

Er werden organisaties gevormd, waartoe alleen aanhangers van „de Tribune”-richting werden toegelaten en ronduit werd reeds verklaard, dat het doel van dit alles was, de Partij te dwingen tot intrekking van een congresresolutie van Utrecht (1906) waaromtrent juist door de Haarlemsche resolutie de bestaande geschillen waren uit den weg geruimd.

Reeds gingen er op ons Congres van 1908 stemmen op tegen het optreden der „Tribune”; maar de eerbied voor het vrije woord en de hoop op de kracht van partijgenootschappelijke raadgeving leidden er toe, dat de conciliante wijze, waarop op dat congres de meerderheid zich ten opzichte van „de Tribune” gedroeg, den overmoed harer redacteuren slechts deed toenemen en hen juist tot uitspattingen als bovengenoemde verleidde.

Intusschen naderden de algemeene verkiezingen van 1909 en werd het duidelijk, dat het onmogelijk was, ons leger in dien toestand van demoralisatie in den strijd te voeren. Na een mislukte poging van het P.-B. om langs den weg van minnelijk overleg het vertrouwen der Partij in de mogelijkheid van verdere samenwerking met de „Tribune-redacteuren” te herstellen, werd bij referendum besloten tot het houden van een buitengewoon Congres, drie maanden vóór de verkiezingen. Vooraf had het P.-B. de meest bekende leiders der oppositie, uitgezonderd de drie „Tribune”-redacteuren, en der meerderheid tot eene conferentie bijeengevoerd, dat op het buitengewoon congres de oprichting van een officieel orgaan voor de marxistische minderheid als bijblad van het partijorgaan onder redactie van de partijgenooten Roland Holst en Wibaut zou worden voorgesteld en als gevolg daarvan de opheffing van „de Tribune” zou worden geëischt. Het P.-B. nam deze voorstellen over, maar voegde er een derde aan toe, waarbij over de redacteuren der „Tribune” het roeyement werd uitgesproken voor het geval zij aan de uitspraak van het congres niet voldeden.

Op het Congres werd van Marxistische zijde aldus over „de Tribune” geoordeeld: mevrouw Roland Holst erkende „dat de „Tribune”-critiek op den duur door de Partij niet te dragen was”; Wibaut verklaarde: „„de Tribune” heeft bewezen, de Marxistische propaganda niet te kunnen voeren volgens de eischen door de samenstelling, het opnemingsvermogen en de

gevechtspositie der Partij gesteld". En Van der Goes zeide: „Ik erken: het voortgaan der „Tribune" bedreigt de eenheid der Partij. Het bestaan van een dergelijk blad is een abnormaliteit, die op den duur geen strijdende partij kan dulden". Geen wonder dat tot de opheffing der „Tribune" werd besloten met slechts 9 afdelingen tegen. Alles het bewijs, dat het geen meerderheidsbesluit is geweest tot smoring der oppositie, maar een daad van noodweer der Partij tot herstel van haar eenheid en strijdbaarheid.

De eenige vraag, die de meerderheid en de oppositie verdeeld hield, was slechts, of de weigering der drie „Tribune"-redacteuren om aan dit besluit te voldoen, al dan niet hun roeyment ten gevolge moest hebben. De minderheid, van oordeel dat de scherpe houding der „Tribune"-redactie mede voortkwam uit het optreden der meerderheid jegens de minderheid vóór het Congres van 1907, keurde het roeyment af. Naar de meening der meerderheid had juist de Haarlemsche resolutie van 1907 ten doel, aan de wederzijdsche bitterheid ten gevolge van het vóór 1907 gebeurde een einde te maken en kon het geen vraag zijn, of de Partij ongehoorzaamheid aan haar besluit zou dulden, tenzij men de persoon boven de Partij wil stellen en aldus de anarchie wil brengen in de organisatie.

Terecht plaatste dan ook het Uitv. Comité van het I. S. B. zich bij zijne bemiddelingsvoorstellen op het standpunt, dat het besluit tot opheffing der „Tribune" moest worden gehandhaafd. Het wilde echter een of meer der „Tribune"-redacteuren naast de door de Partij aangewezen Marxisten plaats doen nemen in de redactie van het Marxistische partijweekblad, wat door ons werd aanvaard, doch door hen verworpen, waarop eenige bekende partijgenooten, die uit afkeuring van het roeyment tot de nieuwe Partij waren togetreden, weer tot ons terugkeerden.

Zoo is het geschil, dat de S.D.P. deed ontstaan, geen geschil over richting of beginsel, maar over de verhouding van individu en gemeenschap, van persoon en partij, van vrijheid en organisatie, een geschil, waarin de burgerlijke ideologie aan de zijde der uitgewekenen, maar de noodzakelijkheid van den proletarischen klassenstrijd aan de zijde onzer Partij staat.

Er is hier dan ook geen sprake van een marxistische partij, naast een niet-marxistische; onze Partij bevat alle richtingen en tendenzen, die de internationale sociaaldemocratie kent en is toegankelijk voor al die leden der S.D.P., die hare besluiten willen eerbiedigen. Daar zij volkomen het recht heeft, deze voorwaarde te stellen voor het lidmaatschap harer organisatie, zou zij sanctie der S.D.P., als afzonderlijke partij door het Bureau reeds in beginsel moeten afkeuren als een miskenning van haar meest primair recht van zelfbeschikking.

Ook vragen wij, wat er van de eenheid der socialistische beweging moet terecht komen, wanneer elke scheuring, zelfs die het gevolg is van motieven als bovengeschetste, hare uitdrukking en sanctie moet vinden in een splitsing der nationale secties in het Bureau.

De Amsterdamsche resolutie eischt zeker veelmeer, dat het Bureau tracht, scheuringen te voorkomen, zooals door het Uitv. Comité in deze is beproefd. Maar als dan een der

partijen onwillig blijkt, de voorwaarden van hereeniging te aanvaarden, door het Bureau als billijk en aannemelijk erkend, dan is het middel, om de autoriteit der Internationale te doen eerbiedigen, toch zeker niet, dat de weigerachtige groep als nieuw onderdeel in het Bureau wordt opgenomen!

Deze overwegingen zouden desnoods moeten wijken voor de kracht van het fait accompli, indien gebleken ware, dat de „nieuwe Partij" beter dan de oude aan de behoeften der Nederlandsche arbeiders voldeed en beter de kunst verstond, dezen in den klassenstrijd te organiseren.

Het tegendeel is echter het geval.

Ondanks den uittocht der „tribunisten" steeg het ledental onzer Partij in 1909 van 8770 op 9504, terwijl het op 31 December 1911 tot 12.582 was geklommen. De S. D. P. is in 1909 begonnen met 500 leden en een zelfde getal meldde haar laatste jaarverslag, waarin werd verklaard, dat de algemeene toestand tegenwoordig zoodanig is, „dat men zich slechts met moeite kan staande houden".

De oplage van ons dagblad „Het Volk" steeg te twee laatste jaren met 10.000 ex., zoodat zij thans ruim 25.000 bedraagt. „De Tribune", die nu 5 jaren bestaat, bracht het laatste jaar aan abonnementen op f 1500, wat overeenkomt met nog geen 1000 abonnees. De laatste algemeene verkiezingen behaalde onze Partij 82000 stemmen, tegen 65000 in 1905, terwijl op het Volkspetitionnement voor algemeen kiesrecht, door onze Partij bij de regering ingediend, door 320.000 meerderjarige personen is geteekend. Terwijl de vakbeweging bij de oprichting onzer Partij voor de anarchisten het strijdmiddel tegen onze Partij was, voert zij thans onder onze leiding met ons den strijd voor het algemeen kiesrecht. Het Ned. Vakverbond, in dezen geest geleid, groeide sedert 1906 van 19000 tot ruim 52.000 leden.

Verschoont de S. D. P. door haar totaal gemis aan groei reeds als een sekte, vreemd aan de massabeweging van het proletariaat, dit is geheel in overeenstemming met hare wijze van optreden en propaganda. Haar hoofddoel is: onze Partij te discrediteeren bij de arbeiders. Daaraan offert zij alles op. Bij verkiezingen stelt zij tegenover ons hare hopeloze candidaturen, die wel is waar over het geheele land gerekend slechts enkele honderdtallen van stemmen krijgen, maar toch in een of ander distrikt onze kansen doen verminderen. De strooibiljetten die zij dan verspreidt, zijn voornamelijk tegen onze Partij gericht, wier werken en willen zij op de meest demagogische manier verdacht maakt. Onze propaganda-vergaderingen worden door haar optreden bij het debat omgezet in onderlinge disputen van socialisten, hetgeen herhaaldelijk incidenten veroorzaakt, die de gansche proletarische beweging compromitteeren. Daar zij onder de Soc. Dem. gezinde arbeiders en de leden der moderne vakbeweging geen aanhang vindt, tracht zij de syndicalisten aan hare zijde te krijgen in hare campagne tegen onze Partij en gebruikt zelfs den 1 Meidag, om pamfletten tegen ons onder de arbeiders te verspreiden. Vooral het optreden van ons orgaan en onze Kamerfractie, om uit de syndicalistische Zeeliedenstaking van 1901 de noodige lessen voor de arbeiders te trekken en onze critiek op gepleegde sabotage en geweld, was voor de S. D. P. een welkome aanleiding, om deze elementen tegen onze Partij op

te hitsen. Zoo dwingt de positie, waarin zij zich eenmaal heeft geplaatst, haar al meer en meer, de sociaaldemocratie te bestrijden, ondanks hare ultra-marxistische theoriën. Niet alleen trouwens onze Partij, maar ook de buitenlandsche, ja zelfs de Duitsche, worden door haar afgekeurd, niets vindt genade in hare oogen, hare „propaganda van onverzoenlijken klassenstrijd” bestaat in één voortdurend descrediteeren van wat de internationale sociaal-democratie in den klassenstrijd praesteert.

De S. D. P. staat dan ook in de Nederlandsche arbeiderswereld bekend als een clubje dwarsdrijvers tegen de S. D. A. P. en onze arbeiders zullen het niet begrijpen, als de Internationale, die de eenheid in den klassenstrijd moct belichamen en wier verzoeningspoging door de S. D. P. is verijdeld, dit clubje een plaats inruimt in hare leiding.

In het Bureau dienen trouwens alleen bona fide partijen vertegenwoordigd te zijn, geen machteloze clubjes van dissidenten, die van een partij slechts den naam en de pretentie hebben. Het zijn juist de vertegenwoordigers dier in het eigen land machteloze groepjes, die de Internationale trachten te gebruiken als gevechtsterrein tegen de partij in hun land. Als het Bureau alle mogelijke fracties van dissidenten gaat opnemen, loopt het gevaar, op den duur door allerlei onvruchtbare debatten in de uitvoering zijner functie als uitvoerend lichaam der Internationale verlamd te worden.

Iets anders in het, of men dergelijke groepen zal toelaten tot de Internationale Congressen. Tegen de toelating der S. D. P. tot het Congres te Kopenhagen heeft onze Partij zich niet verzet. Daarmede is feitelijk voldaan aan den wensch, in de zitting van het Bureau van 6 November 1909 uitgesproken door den gedelegeerde der S. D. P. dr. Gorter, toen hij zeide, dat het doel harer aanvraag tot aansluiting aan het Bureau niet was, daarin eene vertegenwoordiging te hebben, doch alleen om „in de Internationale te worden opgenomen”. (Zie Bulletin Périodique no. 2, biz. 42.) Welnu, aan dezen wensch is door ons voldaan, toen wij de S. D. P. als deel der Nederlandsche sectie toelieten tot het Int. Congres en haar een onzer stemmen afstonden. Maar verder meent onze Partij niet te kunnen gaan.

Partijgenooten! Het is u bekend, welk een zwaren strijd tegen anarchisme en sectarisme de Nederlandsche sociaal-democratie sinds haar bestaan heeft te voeren gehad. In dien strijd winnen wij voet aan voet terrein. Een afzonderlijke organisatie naast de werkelijke Partij is echter een duurzaam gevaar voor nieuwe sectarische hinderpalen tegen ons pogen, om de macht der arbeidersklasse te versterken. Voor een soc.-dem. partij naast de onze bestaat geen reden. Ons program, onze tactiek, onze propaganda, ons parlementair werken, onze strijd voor het algemeen kiesrecht, onze ontwikkelingsarbeid, onze verhouding tot de vakbeweging, het is alles in overeenstemming met het program, de besluiten en het werken der Internationale. Tegenover alle burgerlijke partijen staan wij volkomen zelfstandig; nooit sloten wij eenig Kiesverbond; wij volgen de meest besliste tactiek, die men, zonder het verband met de proletarische massa te verliezen, volgen kan.

Wij vragen van u niet, ons op dien weg te helpen; wij vragen u slechts, dat gij ons daarop niet zult hinderen. Dit doet gij, als gij het

machteloze en aan zijn haat tegen onze Partij te gronde gaande clubje der S. D. P. uw moreele sanctie geeft en nieuwen moed inblaast om zich staande te houden, door haar in de leiding der Internationale op te nemen.

Door haar aanzoek te weigeren, zult gij doen, wat na hare verwerping van uw eenheidsvoorstel uw eigen waardigheid van u eischt en haar het eenige antwoord geven, dat is in het belang van het strijdende proletariaat: Keert terug tot de Partij, die gij ten onrechte verliet, eerbiedigt hare besluiten en werkt mede. haar sterk te maken!

Namens het Partijbestuur der S. D. A. P.:
W. H. VLIEGEN, voorz.
J. G. VAN KUIJKHOF, secr.
De gedelegeerden in het I. S. B.:
P. J. TROELSTRA.
H. VAN KOL.

BIJLAGE H.

Jaarverslag 1 Januari-31 December 1912.

Naam der afdeeling

De afdeeling is gevestigd in de Gemeente

.....; in de Provincie

.....; Kiesdistrict Tweede Kamer

.....; Provinciale Staten

De afdeeling maakt deel uit van de ^{stedelijke} _{districts}

federatie en
of

van de gewestelijke federatie

De afdeeling is aangesloten bij

en was vertegenwoordigd op 1e

2e; 3e

4e enz. ¹⁾

Totaal aantal leden op 31 December 1912

Aantal vrouwelijke leden op 31 Dec. 1912

Opmerkingen over groei of achteruitgang van het ledental . . ||

Indien in meer dan één plaats ||
leden der afdeeling wonen, welke ||
plaatsen omvat de afdeeling, ||
hoeveel leden wonen in ieder ||
dier plaatsen? ||

¹⁾ Invullen: Partijcongres, Int. Meeting, enz.

De afdeling nam deel aan de verkiezing(en) voor de

.....

De verkiezingsakte werd door de afdeling (alleen gevoerd) in samenwerking met de afdeling(en)

.....

Uitslag(en) der verkiezing :

Namen der kandidaten	Pol.Partij	Aant. stemmen ¹⁾	
		A	B
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Herstemming

Heeft de afdeling bij eerste stemming een kandidaat, *geen* partijgenoot, gestemd? Zoo ja, wie?

Heeft de afdeling bij een herstemming een kandidaat, *geen* partijgenoot, gesteund? Zoo ja, wie?

Is de kandidaat-partijgenoot der afdeling bij eerste stemming of bij herstemming gesteund? Zoo ja, door wie?

Hoeveel openbare vergaderingen zijn door de afdeling gehouden, en waar?

¹⁾ In kolom A het totaal aantal stemmen van het district; in kolom B het aantal uitgebracht in dat deel waar leden der afdeling wonen.

Hoeveel cursusvergaderingen zijn door de afdeling gehouden, en waar?

Hoeveel proefnummers van *Het Volk* zijn uitgezet en wat was het resultaat?

Zijn door de afdeling vlugschriften verspreid; hoeveel; waarover?

Zijn door de afdeling propagandatochten ondernomen; waarheen?

Wordt door een colportagecommissie of colporteur, voor een afdeling met brochures gewerkt? Hoe groot was de omzet in 1912?

Is de afdeling bij de uitgave van een der Provinciale partijbladen betrokken? Bij welk? Is door de afdeling een correspondent aangesteld? Verschijnen geregeid correspondenties in het Provinciaal blad? Wordt het door partijgenooten en geestverwanten algemeen gelezen?

Heeft de afdeling een bibliotheek?

Heeft de afdeling zich gewend tot openbare lichamen met verzoeken; wat was het resultaat?

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

..... 1913.

Secretaris.

FINANCIËEL VERSLAG DER S. D. A. P. OVER 1912.

A

Staat van ontvangsten en uitgaven.

ONTVANGSTEN:

1	Aan kassaldo 31 Dec. 1911	f	149.77
2	" contributie der afdelingen	"	7086.09½
3	" " verspreide leden	"	365.97
4	" partijfonds	"	3349.49½
5	" diverse bijdragen	"	1175.78
6	" verkoop diplomaboekjes en zegels	"	662.46
7	" restitutie kosten congres 1910	"	7.49
8	" " " " 1911	"	39.30
9	" " " " 1912	"	530.68
10	" manifesten 1907	"	9.25
11	" " " 1910	"	18.20
12	" " " 1912	"	664.49½
13	" extra contributie „Het Volk”	"	59.32½
14	" fonds propagandist Gelderland	"	418.85
15	" bijdragen actie petitionnem.	"	1239.74½
16	" " kiesrechtactie	"	3119.25
17	" " verkiezingen	"	184.64
18	" rente	"	109.53
19	" opgenomen deposito	"	300.—
20	" geleverd drukwerk	"	56.93

Totaal f 19547.25½

UITGAVEN:

1	Per salarissen	f	5119.52
2	" huur kantoor	"	320.—
3	" verlichting, verwarm., schoonhouden	"	200.—
4	" onderhoud en aanschaffing van diversen	"	70.40½
5	" porto's en telegrammen	"	776.42
6	" telefoon	"	90.—
7	" kantoorbehoefden, kruiersloon en assuranties	"	391.48
8	" vergaderingen P. B. (gewone)	"	477.60
9	" " P. B. (buitengew.)	"	513.45
10	" benevens reiskosten	"	91.21
11	" drukwerk	"	1695.61½
12	" contributies en subsidies	"	760.—
13	" propaganda	"	937.63½
14	" extra contributie „Het Volk”	"	80.77
15	" verkiezingen	"	320.75
16	" congres 1912	"	1479.56
17	" petitionnement	"	1112.37½
18	" kiesrechtactie	"	3358.89
19	" voorschotten	"	525.28
20	" internationaal congres	"	205.—
21	" het N. V. V.-saldo's gehouden meetings 1910 en 1911	"	174.84
22	" steun	"	25.50
23	" " fonds E.	"	88.50
24	" internationale meeting	"	52.35
25	" program-commissie	"	54.77½
26	" schuld M. en B.	"	500.—
27	" obligatie C. te A.	"	60.—
28	" kassaldo 31 December 1912	"	65.33

Totaal f 19547.25½

B

Financieele toestand op 1 Januari 1913.

I. In kas	f	65.33	
II. Nog te vorderen :			
a. Aan contrib. der afd.	f	530.57	
b. " " verspreide leden	"	115.22½	
c. Aan geleverde dipl. en zegels	"	177.38	
			823.17½
d. Aan manifesten 1907	f	2.—	
e. " " 1908	"	1.50	
f. " " 1910	"	28.—	
g. " " 1912	"	12.65	
			44.15
h. " congr.kosten 1909	f	2.34	
i. " " 1910	"	8.51	
j. " " 1911	"	5.40	
k. " " 1912	"	27.94	
			44.19
l. " kiesr.actie 1910	f	8.42	
m. " " 1911	"	11.95	
n. " " 1922	"	30.63	
			51.—
o. " kaarten kiesrechtbetooing .	"	5.—	
p. " aanplakbiljetten kiesr.bet. .	"	3.60	
q. " vooruitbetaald telefoongeld. .	"	30.—	
r. " rente deposito's	"	6.23	
s. " voorschotten	"	999.83½	
t. " bijdragen Partijfonds	"	341.85	
u. " vordering Verkiezingsfonds .	"	707.59½	
III. Inventaris :			
a. Aan meubilair	f	200.—	
b. " voorraad dipl.b. en zegels	"	128.40	
			328.40
IV. Overige bezittingen :			
a. Aan 151 obligaties à f 50.—, leening broch.handel, taxatie	f	1000.—	
b. Aan 10 obligaties „Het Volk”.	"	1.—	
c. Aan 6 oblig. coöp. te A.	"	60.—	
			1061.—
Totaal	f	4511.35½	

I. Nog te betalen :			
a. Aan drukkerij „Vooruitgang” drukwerk secretar. f 921.98½ drukwerk kiesr.actie „ 181.62			f 1103.60½
b. Aan administratie „Het Volk” v. extra contributie „Volk”			836.32½
c. Aan broch.handel v. tekort expl. broch. petitionnem. actie			458.23
d. Aan Masereeuw & Bouten			322.83
			f 2720.99
II. Voornitbetaalde			
a. Aan contrib. der afd.	f	12.72	
b. " verspr. leden	"	47.59½	
c. " dipl.b. en zegels	"	1.20	
			61.51½
III. Aan fonds kiesrechtactie			163.26½
IV. " fondsen gebouw			97.50
V. " fonds steun			149.51
VI. " saldo			1318.57½
Totaal	f	4511.35½	

Ce Commissie van Contrôle:

J. H. HUIJBERS.
J. KOK.
H. J. WEGERIF.

Amsterdam, 5 Maart 1913.

De Secretaris-penningmeester:

J. G. VAN KUIJKHOF.

**TOELICHTING BIJ HET FINANCIËEL
VERSLAG.**

**A. STAAT VAN ONTVANGSTEN EN
UITGAVEN.**

I. Ontvangsten.

1. Aan contributies der afdelingen werd in 1912 ontvangen f 7086.09½ tegen f 5400.63½ in 1911, alzoo een meerdere ontvangst van f 1685.46.

Ter juistere beoordeeling van de contributieafdracht door de afdelingen diene het volgende:

Ontvangen contributie 1912	f	7086.09½
hierin begrepen contributie in 1911	-	694.02
blijft contributie van 1912	f	6392.07
op 31 Dec. 1912 nog te ontvangen	-	530.57

	f	6922.64
voornitbetaalde contributie op 31 Dec. '12	-	12.72
totaal contributie van 1912	f	6909.92
tegenover f 5518.06½ over 1811 of f 1321.15½ meer.		

Het aantal leden, waarvoor door de afdelingen contributie betaald moest worden bedroeg op

31 Dec. 1911	12582
31 Maart 1912	13960
30 Juni 1912	14155
30 Sept. 1912	14592

55289 leden of gemiddeld 13822 jaarleden. De werkelijke afdracht loopt over gemiddeld 13288 jaarleden of 534 minder. Dit verschil wordt veroorzaakt door het niet contribueeren der nieuwe afdelingen gedurende het eerste half jaar van haar bestaan en door opheffing van afdelingen in den loop van een kwartaal, voordat de contributie betaald is voor het aantal leden, dat op den laatsten dag van het voorafgaande kwartaal stond ingeschreven.

4. De opbrengst van het partijfonds is ook dit jaar weder gedaald en wel van f 3457.76½ tot f 3349.49½.

Reeds eenige jaren heb ik op het feit, dat de opbrengst van het partijfonds voortdurend daalt, de aandacht gevestigd, doch tot nu toe te vergeefs. Toch acht ik mij verplicht er nu weder op te wijzen. De vaste inkomsten der partij zijn nog altijd te gering om de verplichte uitgaven te dekken.

Dit fonds kon veel meer opbrengen, als een aantal afdelingen, waarin niets voor dit fonds gedaan werd, de zaak ook eens aanpakten en als in de afdelingen, waarin agenten voor het fonds werkzaam zijn, deze zich niet tevreden stelden met de toegezonden kwitanties te innen, doch zich ook toeleghden op het verkrijgen van meerdere contribuanten.

Het spreekt vanzelf, dat voor de agenten, die in deze richting reeds werkzaam zijn, voorgaande opmerking niet geldt.

Overigens dank aan allen, die hun bijdragen gestort hebben en aan allen, die belast met het ontvangen van bijdragen het hunne er toe hebben bijgedragen om tenminste nog het genoemde bedrag bijeen te brengen.

5. Deze post bevat f841.75 als deel in de winst van de coöperatie „De Dageraad” over 1911.

Dit is de eenige coöperatie, die jaarlijks een bij haar statuten vastgesteld deel van haar winst aan de algemeene kas der Partij afstaat. Moge haar voorbeeld door andere gevolgd worden.

Verder bevat deze post een bedrag van f328.29½, ingekomen aan bijdragen, toegezonden aan de algemeene kas, zonder bepaalde bestemming; ten slotte bevat deze post nog een kassaldo van een opgeheven afdeling en een bedrag afkomstig van den verkoop van oud papier.

20. Dit is het bedrag, dat door de afdelingen terugbetaald werd voor geleverde strooibijljetten, formulieren kiezerkweek, enz,

* * *

Opmerkingen over de overige posten van ontvangst worden, indien noodig, gegeven bij de posten van uitgaven en bij de toelichting op den Financien toestand op 31 Dec. 1912.

II. Uitgaven.

1. Deze post omvat het salaris van den secretaris-penningmeester Van Kuijkhof, den partij-beambte Mathijssen, de bedienden van het secretariaat, verder het salaris van den propagandist Hermans en subsidies ten behoeve van de propagandisten Van Leeuwen, Lindeijer, Rugge en de Bruine.

Nadere specificatie zal op het Congres, indien verlangd, gegeven worden.

11. Deze post omvat betaling van het saldo over 1911, n.l. 445.61½ en f1250 op de rekening van 1912.

12. Deze post bestaat uit bijdragen aan de B. v. S. D. V. Clubs f100; Vereeniging van S. D. Gemeenteraadsleden f100; S. D. Studieclub f100; Kamefractie f40; contributie aan het Int. Soc. Bureau f400 en C. B. v. S. Adv. f20.

16. Voor het Congres is meer uitgegeven dan ontvangen een bedrag van f 938.88
Nog te ontvangen - 27.94

Totaal uitgaven f 976.82 en wel subsidie aan 86 afdelingen à f3.— = f258; aan zaalhuur, verlichting, uitgaven Congrescommissie f414.59; aan de Directie van „Het Volk” f100 voor opname Congresstukken; f173.29 voor reis- en verblijfkosten leden-Partijbestuur en anderen, benevens eenige uitgaven als telegrammen, enz.

Bovendien dient het bedrag der uitgaven voor het Congres nog verhoogd te worden met f 200, zijnde drukwerken ten behoeve van het Congres

en voorkomend op rekening drukwerk-partijsecretariaat.

17. Aan de actie voor petitionnement werd f127.37 meer ontvangen dan uitgegeven. De uitgaven bevatten alle schulden, die op 31 Dec. 1911 nog te betalen stonden van de actie voor het Volkspetitionnement, uitgezonderd het bedrag van f458.23, dat uog te betalen staat aan den Brochurehandel als tekort op de exploitatie van de petitionnements-brochures.

18. De uitgaven voor de kiesrechtactie daarentegen hebben in 1912 de inkomsten overtroffen met f239.64; terwijl er nog te betalen staat aan drukwerk een bedrag van f181.62 en nog te vorderen f30.63. Het nadeelig saldo wordt derhalven ± f400.

Een specificatie van alle uitgaven te geven is niet wel doeilijk; er volgen slechts enkele groote posten: saldo drukwerk 1911 f413.60½; afbetaald op rekening drukwerk 1912 f1500; voor muziek- en zangvereenigingen f240; voor terrein, betimmering, versiering f774.97; het overige werd uitgegeven aan propaganda, reiskosten enz.

19. Deze post omvat f472.78 voorschot stichting-Tak en f52.50 voorschot op salaris,

* * *

FINANCIEELE TOESTAND OP 1 JANUARI 1913.

Eene vergelijking met den toestand op 1 Januari 1912 toont aan, dat deze in het afgelopen jaar gunstiger is geworden, dan zij in het voorgaande was; het saldo steeg van f391.07 tot f1318.57½, dus met ruim f900.

Het bedrag dat nog te betalen stond op 31 Dec. 1911, groot f4129.36, daalde tot f2720.99 op 31 Dec. 1912; dus met f1408.37.

Diverse opmerkingen. De voorschotten bedragen: aan de stichting-Tak f882.33½; aan salaris f52.50; aan eene afdeling f50 en aan nog eene afdeling f15.

De rekening aan de drukkerij over 1912 bedroeg f2171.98½, waarop betaald f1250.

De rekening betreft alleen het secretariaat, dus geen kiesrechtactie en andere acties,

Deze rekening bevat o.a. in ronde cijfers voor manifesten f800; voor congressstukken f200; voor diplomaboekjes en zegels f500; waartegenover staat de ontvangst voor diplomaboekjes, zegels en manifesten.

Zooals reeds werd opgemerkt werd voor drukwerk kiesrechtactie 1912 betaald f1500.

Op de vorige balans stond nog als af te dragen aan extra-contributie-„Volk” een bedrag van f857.77, dit is echter verminderd met het verschil in uitgaven en ontvangsten op deze rekening, zijnde f21.44½.

Post Id. is een nieuwe post.

Op 31 Dec. 1906 had de partijkas een schuld aan de firma M. en B. groot f3250; zijnde f2500 ten laste van den brochurehandel en f750 ten laste van het secretariaat. Dit bedrag zou in den tijd van 5 jaar worden terugbetaald elk in gedeelten en wel in 3 achtereenvolgende jaren f750 en daarna in 2 achtereenvolgende jaren elk f500. Het laatste gedeelte werd betaald 21 Mei 1912. Rentevergoeding had echter niet plaats gehad; dit bedrag ad f322.83 is nu op de balans gebracht.

Het fonds-steun is gedaald tot f149.51; er werden in den loop van het jaar betalingen gedaan ten laste van het fonds ad f88.50.

Amsterdam, 5 Maart 1913,

VAN KUIJKHOF.

Opmerking: Voor de stakende glasblazers werd ontvangen f2115.42½, welk bedrag werd opgezonden aan het N. V. V.

VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN DER SOSIAAL-DEMOKRATIESE KAMERFRAKSIE OVER HET JAAR 1912.

De Algemene Beschouwingen

bij de Staatsbegroting gaven dit jaar aanleiding en gelegenheid tot een afrekening met de Regering en de Kamermeerderheid, die na een tijdperk van vijf jaren niets van betekenis voor het arbeidende volk tot stand gebracht hebben. Ten aanzien van de sociale wetgeving heeft de fraksie haar inzicht verdedigd en de plannen der Regering bestreden bij de verschillende afzonderlijke ontwerpen; de algemene politieke beschouwingen vulden nu dit werk aan en zetten er de kroon op.

Helsdingen begon op 9 Des. met een beschouwing over de Troonrede, die van welvaart gewaagde, terwijl de lonen der arbeiders voor zeer velen feitelijk belangrijk lager zijn dan vroeger, en een landarbeider gemiddeld nog geen gulden heeft voor iedere dag van 't jaar. Voor de arbeiders is er dan ook weinig aanleiding, om aan 't onafhankelijkheidsfeest mee te doen; voor de kapitalisten alleen is daar reden voor. De arbeiders hebben in 1913 meer dan ooit aanleiding om strijd te voeren.

Vliegen toonde aan, dat de S.-D. het algemeen kiesrecht tot een onderwerp van praktische politiek gemaakt hebben. Hij bestreed verder de stijging der militaire uitgaven onder dit kabinet, dat de oorlogslasten op f 40.000.000 per jaar zal brengen, afgezien van de Marine. Die gelden worden opgebracht onder een zeer onbillik belastingstelsel, terwijl dat der gemeentefinansiën nog veel wanhopiger is, zoals spreker bewijst met een aantal voorbeelden ten aanzien van Amsterdam. Het Rijk moet een veel groter deel dragen van de uitgaven voor politie, armenzorg en onderwijs.

Schaper schilderde de koalitie in al haar tweedracht en verwarring, haar matheid en lusteloosheid op 't gebied der sociale wetgeving. Zij heeft met geen enkele wet van betekenis de volkswelvaart verhoogd: de konservatieven houden, onder leiding van Lohman, alle maatregelen in 't belang der arbeiders tegen. Meer dan ooit blijkt, dat de z.g. éénheid op godsdienstig gebied geen enkele waarborg oplevert, dat er voor de kleine man iets tot stand komt. Spreker gaat de geschiedenis na van de Bakkerswet, de Arbeidswet en de Verzekeringswetten.

Dat er niets tot stand gekomen is, ligt geenszins aan obstruksie, maar enkel aan de onwil der meerderheid, die ook al even schriek en schraal is voor de kleine ambtenaren en beamtenden en de spoorwegmannen. Wat men gedaan heeft, ziet men het best aan de zedelijkheids wetten. 't Gehele Kristelijke bewind berust op verleugening en hoe eerder het uit zal zijn, hoe beter; (11 Des.).

Daarna behandelt spreker de reaktionaire grondwetsherziening. Alleen op het gebied van het militarisme is dit kabinet vooruitstrevend. Op de volksgezondheid daarentegen wordt bezuinigd.

Betere toestanden zullen slechts komen, tegen de kerkelijken en ook tegen de vrijzinnige con-

centratie in, door versterking van de s.-d. invloed. Dan alleen is er kans op een goede regeling van het kiesrecht, op goede verzekeringswetten en op Staatspensioen.

Rechts en links kunnen onze stemmen krijgen: 't hangt er maar van af, wie met demokratise wetten komt. Van de drie sent pensioenbelasting per week, zoals de heer Patijn dat dacht, zijn wij evenmin gediend als van de ouderdomsverzekering van de tegenwoordige Regering. En wat de vrijzinnigen gedaan hebben bij de Bakkerswet, was onverantwoordelijk.

Wij gaan met geestdrift de verkiezingen van 1913 tegemoet; wij verdedigen de beste idealen der bevolking en onze partij groeit voortdurend; zo strijden wij onze eigen grote strijd voor 't volk der arbeiders.

Bij de replieken (14 Des.) trad Hugenholtz op met een ernstige beschuldiging tegen Regering en Kamermeerderheid, die de belangen van 't marinepersoneel ergerlijk verwaarloosd hebben. De grieven bleven onverhoord. Niet de Bond is de schuldige, maar de overheid, die heil zoekt in uiterlijk vertoon, als de afschaffing van het nachtpassagieren. De Bond heeft nooit verzet aangemoedigd tegen bevelen; het tegendeel is waar. Ook spreker heeft met eindeloos geduld de grieven trachten weg te nemen en lotsverbetering gevraagd. En de Bond leert van de aanvang af aan jeugdige schepelingen, dat zij hun plichten stipt moeten nakomen; de Bond heeft meer dan eens muiterij verhoed.

Spreker waarschuwde de minister, de organisatie niet te onderdrukken.

Vliegen stelt het bedriegelijke in het licht van het politieke kristendom en verscherpt zijn kritiek op ons belastingstelsel. Hij bestrijdt de sijfers over de Tarefwet, door de heer Koolen genoemd, die kant noch wal raken, en het betoog van de heer Van Dedem, die vooral de grondbezitters wil ontzien.

Schaper hield 'een laatste afrekening met minister Heemskerk en de meerderheid: de mislukking der sociale wetgeving ligt aan de late indiening der ontwerpen en aan de verdeeldheid ter Rechterzijde.

Gods woord is als grondslag voor sociale politiek nooit meer ondeugdelijk gebleken dan juist in de vijf laatste jaren (17 Des.).

Spreker toont aan, hoe de sosialisten vrees aanleiding geeft tot allerlei valse voorstellingen, om het volk maar van ons af te houden. Het is een bewijs van onze groeiende invloed, die ook de grondwetsherziening door zal zetten en die reeds nu de vrijzinnigen gedreven heeft tot het staatspensioen. Dat is het gevolg van de door ons gevoerde klassenstrijd, waarin ook weer menige kleine man mee zal doen ten gevolge van Talma's verzekeringsdwang, die hem wel lasten oplegt, maar hem op zijn oude dag aan honger overlevert.

Wij bestrijden alle konservatisme en reaksie, terwijl de vrijzinnig-demokraten meedoen aan een concentratie met de oud-liberalen. Teke-

nend is bij die concentratie bijv. het ontbreken van een militaire paragraaf!

Wij daarentegen blijven bij onze strijd voor het onverzwakte algemene kiesrecht voor mannen en voor vrouwen en voor een afdoende regeling van het Staatspensioen.

Bakkerswet.

Troelstra drong op de onverwijldte behandeling der in 1911 onvoltooid gebleven bakkerswet aan (20 Febr.); hij steunde het voorstel-Brummelkamp daartoe, dat echter verworpen werd met 48—47 stemmen. Onder de tegenstemmers bevonden zich 13 vrijzinnigen.

Opnieuw deed Troelstra het voorstel, om de Bakkerswet te behandelen, nu onmiddellijk na Pasen (28 Maart). Ook dit voorstel werd verworpen: 38 tegen, 35 voor (Links plus Elhorst en Brummelkamp).

Voor de derde maal kwam Troelstra op dit onderwerp terug op 30 April, toen hij aantoonde, dat de Kamermeerderheid niet wenste te beginnen aan deze „appel van twist”, uit gebrek aan overeenstemming. Heftig verzet spreker zich tegen de laffe beschuldiging van „De Standaard”, dat de S.-D. de oorzaak zouden zijn van het wrede spel met de belangen der 20.000 bakkersgezellen. Hij stelt voor, de Bakkerswet onmiddellijk in behandeling te nemen.

't Gevolg van deze debatten was, dat op 1 Mei door de gehele Kamer besloten werd, dat de Bakkerswet zou komen na het Pantser-schip. Alzo geschiedde op 8 Mei, toen met de in het vorige jaar geschorste behandeling eindelijk werd voortgegaan. Die behandeling was toen gestaakt, om tevens in de wet de regeling van de arbeidsduur te kunnen opnemen.

Schaper begon nu met de verdediging van een amendement, om onder „nacht” te verstaan een tijd van 8 u r tussen 's avonds negen en 's morgens zes; ook verdedigde hij het verbod van patroonsarbeid in de verboden tijd.

Op 9 Mei waarschuwt hij opnieuw tegen de knoerijen, die daarvan 't gevolg zouden zijn; hij stuurt aan op afschaffing van nachtarbeid en waar dit niet mogelijk is, wil hij alleen op voorwaarde van de 8-urendag uitzondering toestaan. Bij de stemmingen verklaarde zich de fraksie tegen verschillende reaktionaire amendementen, welker lot gedeeltelijk door onze stemmen werd beslist. Reeds toen hing het van de S.-D. fraksie af, dat de heer Talma zijn gehele ontwerp niet behoefde in te trekken; het „leidend beginsel” aan de rechterzijde was zeer ver te zoeken.

Schaper had verder te verdedigen, dat de Joodse bakkerijen niet onmiddellijk na de sabbath weer beginnen, en verzette zich er tegen, dat een deel der arbeiders toch nog weer een uur vroeger zou „mogen” aanvangen; 10 Mei. Hij wenste betere bepalingen ten aanzien van de nachtarbeid voor beschuit, koek en banket, terwijl Helsdingen het verbod van nacht- en Zondagsarbeid voor alleenwerkende bakkers verdedigde (13 Mei). Daarna was Schaper weer aan de beurt met de verdediging van de 10-urendag en van de beperking van de Zaterdag tot 15 uur. Zijn amendementen voor de betere regeling van de arbeidsduur werden met grote meerderheid verworpen. Hij verdedigde daarop het liberale voorstel, om de nachtarbeid toe te staan in inrichtingen met het drieploegenstelsel en de 8-urendag, plotseling opnieuw

ingediend; 14 Mei. Maar de minister verklaarde het onaannemelijk en daarom stemden de S.-D. tegen: „trouw tot aan de koalitie”, zoals Schaper zei, omdat anders de gehele wet zou zijn ingetrokken. Zij was nu voor de tweede maal door de S.-D. leden gered. Daarmee was de behandeling der wet afgelopen; hoeveel er ook van ons was verworpen, de afschaffing van de nachtarbeid, althans een zeer krachtige beperking van de nachtarbeid, was bereikt.

Maar bij de eindstemming (5 Juni) werd de gehele wet verworpen met 49—42 stemmen (alle liberalen, behalve De Klerk; alle v.-d.; alle c.-h., behalve Van Veen en Van Lennep; 2 a.-r., en 5 r.-k.).

Ziektewet.

De voortgezette debatten over de ziekteverzekering vingen eerst in Mei weer aan. Duijs stelde in het licht, dat de regerende klasse door de arbeidersverzekering tracht, de socialisten de wind uit de zeilen te nemen en ook, dat dit pogen mislukt is. Wat er van de verzekering terecht komt, hangt samen met de organisatie der arbeiders (22 Mei).

Met een beroep op het buitenland toont spreker aan, dat een dwingende wettelijke regeling nodig is; als deze ontbreekt, blijven de onkundigste en armste arbeiders er buiten. Maar met het stelsel van Talma wordt het een formulierenwinkel zonder weerga; diens plan omvat elf wetsontwerpen met nog ongeveer 100 koninklijke besluiten. De arbeiders hebben er weinig aan en de werkgevers worden er geheel door afgeschrikt. De losse arbeiders en de dienstboden zijn in de ziektewet niet eens opgenomen; het gehele ontwerp is door en door bureaucraties, terwijl het bovendien nog een hardnekkige strijd ontketent tussen de dokters en de verzekerden. De lasten worden hoofdzakelijk gelegd op de arbeiders; van het te lage loon gaat in het vervolg nog de premie af.

Spreker wenst opbouwende arbeid te leveren, gelijk ook reeds gebleken is uit de s.-d. amendementen (23 Mei).

Schaper toonde aan, hoe slecht het wetsvoorstel is geworden door de uitschakeling van de geneeskundige hulp. De Regering had niet mogen zwichten voor de dokters.

Spreker komt op tegen de omslachtige regeling, die het gevolg is van de Raden van Arbeid; hij wil de Ziektewet behandelen vóór de Radenwet. En hij wenst liever, de openbare kassen te verbeteren dan de bijzondere nog te versterken (30 Mei).

Troelstra gaat na, van welke rechtsgronden de verschillende burgerlike sprekers uitgingen en stelt daartegenover onze eisen, die 't gevolg zijn van de klassenstrijd. Wij eisen het recht van de arbeider, zijn volle loon; wij willen de arbeiders brengen boven het bestaanminimum, ze helpen uit de nood (31 Mei).

Elk knoeien in de sociale wetgeving maakt ze sneller wakker. Bij ons is bij de ziekteverzekering zelfbestuur de hoofdzaak. Daarom is spreker zo sterk tegen de risico-overdracht; hij voorspelt, dat de vrijzinnigen daartoe op een gegeven ogenblik met muziek zullen overgaan.

De klasse, die de meerwaarde geniet, moet voor de sociale verzekering het nodige opbrengen. Bij de ongevallen, de bedrijfsziekten en de invaliditeit kunnen de werkgevers premie betalen; anders staat het bij het ouderdoms-

pensioen. Wij aanvaardden ook voor de arbeiders premiebetaling onder zekere voorwaarden, maar weer niet voor het pensioen.

Wetten als deze mogen niet eens behandeld worden bij 't bestaande kiesrecht. Alleen bij zulk een kiesrecht is een stel van ontwerpen mogelijk als deze, zo schrielt, dat er nog geen halve sent per uur voor wordt uitgekeerd van wege 't kapitaal! Alleen zó is het ook mogelijk, dat de kosten zullen worden gehaald uit de Tariefwet.

De minister, die met zulk een produkt hier voor 't voetlicht komt, moest zich schamen.

Bij zijn repliek stond Duijs de heer Tijdeman te woord over de gesubsidieerde vrijwillige verzekering en de „Landbouw-Onderlinge”, eenvoudige reaksie tegen een betere regeling. België bewijst, hoe weinig er van de vrijwilligheid terecht komt, de wet is daar volkomen mislukt, geheel anders dan in Duitsland. De oud-liberalen willen de arbeiders dwingen, om toe te treden tot de fabrieksfondsen.

Spreeker herinnert verder aan de volstrekte onbetrouwbaarheid van het boek van dr. Möller, waarop zich dr. De Visser beriep, en toont opnieuw met de feiten aan, dat dit boek vol is van leugen en laster tegen de s.-d.

Daarna tast spreker de minister aan: het kristelijke van zijn ontwerpen is niet te vinden (4 en 5 Juni).

Verder verklaart hij zich tegen de motie-Roodhuijzen, die de bijzondere ziekenkassen tot regel en de openbare tot uitzondering maken wil.

Aan het slot der algemene beschouwingen wordt het voorstel-Schaper, om eerst de Ziekte-wet en dan de Radenwet te behandelen, met 49—10 stemmen verworpen.

Bij de artikelen bestreden Schaper en Duijs eerst het amendement-Treub, dat kleine ziekenkassen bedoelde, terwijl Schaper ook opkwam tegen de handelwijze van de heer Lohman, die eensklaps een groot aantal nieuwe amendementen indiende met de strekking, om de gehele Radenwet te doen vervallen, ofschoon pas de vorige dag door de Kamer was besloten, dat deze vóór zou gaan (7 en 8 Juni).

Na de plotselinge intrekking van dit hele stel amendementen door de heer Lohman en de overneming er van door de heer Roodhuijzen drong Troelstra aan op een grondig onderzoek in de Kamerafdelingen of altans op verzending naar de commissie van voorbereiding. Dit laatste werd aangenomen (13 Juni), — doch deze commissie stelde geen onderzoek in de afdelingen voor (14 Juni). Troelstra en Schaper kwamen er krachtig tegen op, dat de meerderheid door de macht van haar getal op die wijze een degelijke behandeling onmogelijk zou maken. Hetwelk geschiedde met de stemmen van rechts tegen links. Nu ving op 18 Juni de behandeling van de Radenwet weer aan: Schaper bestreed de kleine ziekenkassen van Treub, ook om de duurte; Duijs drong er op aan, dat de bestuurders worden gekozen door de verzekerden; Schaper bepleitte tegenover de vrijzinnigen sterke, openbare kassen; Duijs zag reeds aankomen, dat na de Radenwet de Ziekte-wet de doofpot ingaat en hij wenste de minister wat ruggegraat toe tegen konservatieven als Loeff, Van Idsinga en Treub.

Duijs verdedigt de opneming der arbeiders, die niet in een onderneming werkzaam zijn, met name de dienstboden (19 Juni). De nieuwe Duitse wet heeft ze ook opgenomen, maar

't ontwerp-Talma staat bij de buitenlandse wetgeving ver achter (20 Juni). Duijs en Schaper bewijzen, dat de heer Lohman de dienstboden bij 't Arbeidskontrakt verwees naar de Ziekte-wet; nu wil hij ze hier ook niet en verwijst hij ze weer naar het Arbeidskontrakt.

Duijs verdedigt de opneming der losse arbeiders en verwijst de heren der Rechterzijde, dat zij de wensen der kristelijke arbeiders niet verdedigen (20, 21 Juni).

Hij wenst verder de welstandsgrens van f 2.50 tot f 5.—, gelijk in het ontwerp staat, te brengen op f 3.50 tot f 7.—. Dan komt zijn amendement over de handelsreizigers aan de orde (21-25 Juni).

Duijs is daarna aan het belangrijkste voorstel bij de gehele Radenwet: de s.-d. stellen voor, dat $\frac{2}{3}$ van de leden van een Raad van Arbeid arbeiders zullen zijn en $\frac{1}{3}$ werkgevers. De raden zijn volgens de minister de organen van het grote lichaam der sociale verzekering; dan moeten zij ook in handen der arbeiders zijn, gelijk in Oostenrijk en Engeland en zelfs in Rusland. Spreeker valt de heer De Visser aan, die een poging doet, om aan de arbeiders hier hun recht te ontnemen, evenals de vrijzinnig-demokraten. Hij toont aan, dat het hier een stuk beschaving geldt (25 Juni). Troelstra valt hem bij. Om middernacht wordt er over dit voorstel gestemd in een zeer onvoltallige Kamer, zodat de s.-d. de zaal verlaten en het amendement verworpen wordt met 47 tegen 4 stemmen.

Op 26 Juni werden verworpen:

1°. Het amendement-Patijn tot opneming van arbeiders niet in een onderneming werkzaam, met name van dienstboden, met 46 tegen 21 stemmen (rechts tegen links).

2°. Het amendement-Duijs tot opneming van losse arbeiders, met 45 tegen 23 stemmen (rechts tegen links).

3°. Het amendement-Duijs tot verhoging der welstandsgrens met 63 tegen 7 stemmen.

4°. Het amendement-Duijs, om de leeftijds-grens voor het kiesrecht te verlagen van 25 tot 21 jaar, met 50—16 stemmen. (Tegen: rechts; alle vrije en 2 Unie-liberalen).

Schaper vroeg nadere inlichtingen over de plannen met de Ziekte-wet. Het bleek nu, dat de Ziekte-wet inderdaad van de baan was en dat de Kamer zich bezig hield met een Raden-wet, die niet gebruikt zal kunnen worden! Schaper drong er op aan, dat na de Radenwet niet de Invaliditeitsverzekering, maar de Ziekte-wet zou komen in het zittingsjaar 1912-13.

Schaper en Hugenholtz verdedigden de openbaarheid van de zittingen der Raden van Arbeid. Hun amendement werd met 45—22 stemmen verworpen; (tegen de Rechterzijde en de vrijz. dem.)

Schaper en Troelstra betogen, dat de voorzitter en de leden van de Raden van Arbeid niet vervolgbaar behoren te zijn wegens een stem of mening, door hen in de vergadering geuit; — hun voorstel wordt afgewezen met 45—28 stemmen; tot de tegenstemmers behooren 4 liberalen; (27 Juni).

Duijs stelt voor, dat de Raad van Arbeid zelf zijn voorzitter kiest; hij verzet zich tegen de bureaucratie van de minister, die wil, dat de Regering de voorzitters benoemt en verplaatst, en herinnert dr. Kuiper aan zijn vroegere betogen over „sovereiniteit in eigen kring”. Als de Ziekte-wet en de Ongevallenwet niet behandeld worden, dan zal de hele Radenwet slechts dienen, om een 100-tal van deze ambtenaren aan

baantejs te helpen van f 3500 tot f 4500, wat spreker een schandaal noemt.

Zijn amendement wordt verworpen met 44—35 stemmen; (voor Links en 3 chr.hist.).

Duijs verdedigt ook het stelsel, dat de Raden zelf beslissen, wat voor sekretaris ze willen benoemen. (Verworpen met 45—14 stemmen.)

Zo sterk mogelijk verzetten zij zich tegen de beperking van de bevoegdheid der Raden van Arbeid, gelijk was voorgesteld bij een reaktionair amendement van vrijzinnige zijde, gesteund door de heer Van Idsinga; (28 Juni).

Helsdingen en Duijs kwamen op voor de rechtstoestand van de ambtenaren der Verzekeringsraden.

Schaper betoogt, dat de Radenwet niet in werking kan treden vóór de Ziektewet; zoveel tonnen gouds uit te geven zonder doel, is dwaasheid; (2 Juli). Hij stelt nu voor, beide wetten tegelijk in stemming te brengen, wat wordt verworpen met rechts tegen links. Hiermee was het debat afgelopen. Bij de eindstemming op 5 Juli legde Troelstra namens de sociaal-demokratise fraksie de volgende verklaring af:

„Uit het standpunt onzer partij ten opzichte der sociale wetgeving, waarvan zij bovenal eist versterking van het weerstandsvermogen en der zelfstandige kracht van de arbeidersklasse, vloeit voort, dat wij aan de organisatie der sociale verzekering de eis stellen van zelfbestuur der kassen door de verzekerden. Een eis door ons, met het oog op de opzet van dit ontwerp, reeds teruggebracht tot die van overwegende invloed der arbeiders in de Raden van Arbeid en verkiezing van hun voorzitters tot leden van de Raad. Onze amendementen, deze eisen formulerende, zijn verworpen en de Raden van Arbeid zijn niets dan bureaukratische instellingen, waarin de door de regering aangestelde ambtenaar feitelijk het zelfbestuur der arbeiders vervangt, zoals dit in vele vrijwillige kassen reeds is georganiseerd. Zij zijn daarom een reaksie tegen de ontwikkeling van het ziekenkaswezen, zoals die bezig was, zich in de vrije aksie der arbeidersklasse te voltrekken, en als zodanig voor ons onaannemelijk.

Nevens dit materiëel bezwaar tegen het mededragen der verantwoordelijkheid voor dit ontwerp, is ook de betekenis, die het door en tijdens de behandeling in de Kamer voor zijn eigenlijk doel: de ziekteverzekering, heeft verkregen, van die aard, dat het nodig is, die arbeiders, welke in die aanneming een daad in hun belang zien, voor deze illusie te waarschuwen.

Toen ons voorstel, om vóór de Radenwet de Ziektewet te behandelen, door de minister niet gesteund en door de Kamer verworpen werd, was het reeds duidelijk, dat regering en meerderheid waren gewicht voor het drijven van die kracht, die, uit louter stembusoverwegingen, de Ziektewet ongemerkt wilde laten verdwijnen, teneinde tijd te winnen voor de behandeling van het tariefontwerp vóór de verkiezingen. Als deze toelag mocht slagen, moeten al het werk en de tijd, door de Kamer aan de Radenwet besteed en de vele tonnen gouds, die hare invoering zal moeten kosten, als nutteloos verspild worden beschouwd en verkrijgt de behandeling en eventuele aanneming daarvan het karakter ener mystifikatie.

Door aanneming van het amendement-Patijn tot invoering der Radenwet tegelijk met de

Ziektewet had nog kunnen blijken, dat de meerderheid deze mystifikatie niet bedoelde. Maar de verwerping van dat amendement met medewerking van de minister wettigt de opvatting, dat wel verre de aanneming dezer Radenwet zou strekken tot organisatie der Ziektewet, zij integendeel de bekroning zal blijken van een slim overleg, om de Ziekteverzekering van de baan te schuiven.

Dat de minister de vele malen, dat hem de gelegenheid werd geboden deze toelag te verijdelen, hem door toegeven of door dubbelzinnige verklaringen in de hand heeft gewerkt, maakt hem en de regering aan deze volksmisleiding medeplichtig.

Onder protest tegen het opofferen der ons heilige belangen van de arbeidende klasse aan een dergelijk vals politiek spel, verklaren wij te zullen stemmen tegen het ontwerp.”

Dit werd aangenomen met 54 tegen 41 stemmen (links plus v. Idsinga).

Arbeiderspensioen.

De eerste zitting in het nieuwe jaar (20 Febr.) begon met de eis van Troelstra, dat de s.d. pensioenmotie voor de ouden van dagen zou worden behandeld vóór Pasen. Zijn voorstel werd echter verworpen met de stemmen van rechts tegen links.

In de eerste zitting na Pasen (30 April) bepleitte Troelstra opnieuw met alle kracht de afdoening van het voorstel, vóór en los van de Invaliditeitswet van Talma: de 70-jarigen moeten in ieder geval hun pensioen hebben, hoe het met dit wetsontwerp ook loopt. Spreker doet nu voor het laatst dit voorstel, waarbij Duijs aantoonde, dat het pensioen voor de 70-jarigen (art. 357 uit de Invaliditeitswet) zonder enig bezwaar los van deze wet kan worden afgedaan, gelijk de heer Talma in Desember 1908 zelf had verklaard. De heer Lohman maakt kabaal tegen beide sprekers, die volgens hem „buiten de orde zijn”. Troelstra antwoordt, dat hij zelf al 50 jaar buiten de orde is en dat in de Kamer de arbeiders slechts beschouwd worden als stemvee en werkvee. Onder het heftigste rumoer wordt de zitting opgeheven.

Eerst op 8 Mei was het onderwerp weer aan de orde, en werd het voorstel opnieuw door Troelstra en Schaper verdedigd. Het wordt verworpen met 50 stemmen (Rechts plus Van Karnebeek) tegen 39: de oude arbeiders worden opgeofferd aan het politieke belang der coalitie!

De Invaliditeitsverzekering.

Zoals bij het Ziektewet-debat was voorspeld, kwam het uit: op 1 Oktober kwam het voorstel, om niet de Ziektewet, maar de Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering in behandeling te nemen. Duijs tekent verzet aan; zelfs het verslag van de heer Rutgers, door de minister naar Engeland gezonden voor het arbeiderspensioen aldaar, is niet gereed. Hij herinnerde aan het feit, dat minister Talma zelf had verklaard met de meeste stelligheid, dat in Oktober de Ziektewet zou komen, die immers gereed moet zijn vóór de Invaliditeitswet.

Maar men begint nu toch met deze laatste uit angst voor Staatspensioen, terwijl bovendien de Rechterzijde anders niet voor de kiezers durft te komen in 1913. Dit is een partijvoorstel, des te meer daar de Regering

met de indiening der Invaliditeitswet drie jaar gewacht heeft.

Natuurlijk werd het voorstel aangenomen: rechts tegen links.

De beraadslaging begon op 15 Oktober en werd onzerzijds door Schaper ingeleid met de wens, dat de Invaliditeitswet mocht worden verworpen. Hij toonde aan, hoe alle noodzakelijke levensbehoeften stijgen in prijs, zodat premiebetaling betekent: nog meer zorg voor de arbeiders, terwijl de kleine neringdoenden, de baasjes en de boertjes geheel buiten alle pensioen blijven.

Het ontwerp zelf is onvoldoende, schraal en schrielt. De Staat moet er f 10.000.000 's jaars voor betalen, terwijl voor datzelfde geld alle loonarbeiders boven de 65 jaar een pensioen van f 4 konden verkrijgen! De middelen zijn te vinden, o. a. door bezuiniging op het militarisme en door verhoging der erfenisbelasting.

Spreeker wijst er op, dat de Regering een onderwerp als dit niet mag behandelen, eer het kiesrecht is uitgebreid. En hij herinnert aan het feit, dat het Staatspensioen hoe langer hoe meer aanhangers vindt bij de vroegere bestrijders: Werkliedenverbond, Liberale Unie, de V.-D. partij. Als het maar niet te laat is! (16 Okt.)

Hugenholtz deed zien, dat het voor het Staatspensioen nog niet te laat is, als men maar wil. Het Engelse pensioen werd uitbetaald binnen 8 maanden na de indiening van het ontwerp, maar het zal 5 jaar duren, eer dit ontwerp kan worden ingevoerd.

Dan richt spreker zich tegen de vrijzinnigen, die een minimum-pensioen in de maak schijnen te hebben, aangevuld door vrijwillige verzekering; hij stelt onze eis om een ardoende regeling van het Staatspensioen daar vierkant tegenover. Dat is geen armenzorg, zoals ook reeds in Engeland en Denemarken gebleken is, waar de pensioenwet de zorg voor eigen toekomst eer aanmoedigt dan verzwakt.

Het is een Staatsbelang van de hoogste orde en daarvan moet de betaling geschieden door de gemeenschap en niet door de allerarmsten, zoals in het Regeringsontwerp; (17 Okt.)

De volgende dag vulde spreker zijn kritiek op dit ontwerp aan: het helpt alleen de loonarbeiders; het pensioen hangt af van 't premiebedrag; het begint veel te laat en is veel te laag; de wet is veel te ingewikkeld. Daartegenover stelt hij de Engelse wet. Ook hier verlangen de arbeiders allereerst ouderdomsverzorging en er is geen kristelik beginsel, dat zich verzet tegen het pensioen.

Vliegen zet uiteen, dat wij het arbeiderspensioen eisen, ook om de arbeiders sterk te maken in hun strijd tegen de bezittende klasse. Ook hij bestrijdt de leeftijdsgrens van 70 jaar: voor verreweg de meesten zal het gestorte geld verloren zijn. De arbeiders zullen te zamen per jaar f 10.000.000 moeten opbrengen.

De invaliditeitsrenten zijn eveneens veel te laag en wij zullen tegen de wet moeten stemmen, evenals oorspronkelijk onze Duitse partijgenoten. Wij zouden liever vóór het pensioen stemmen, evenals alle katholieke leden in Engeland gedaan hebben.

Spreeker bestrijdt verder de heren Aalberse, Rutgers en Treub; (22 Okt.). Ten slotte wendt hij zich tegen de protektionistische plannen der Regering.

Op 24 Oktober begon Troelstra zijn rede

onder opmerking, hoezeer de debatten stonden in het teken van het Staatspensioen. En of de wet al of niet aangenomen wordt, de zaak van het pensioen wordt er niet mee beslist, te meer niet, omdat er nog best een nieuwe regeling kan komen, zonder dat er één arbeider één dag later pensioen om krijgt. Ook in de kringen der kristelike arbeiders leeft de wens om Staatspensioen; een groot deel van het volk wil nu die kant op, onder invloed van onze partij.

Spreeker komt op tegen de beweringen van de heren Aalberse en Rutgers over buitenlandse toestanden en partijgenoten en verdedigt het pensioen op grond van Nederlandse toestanden. Ook hij toont aan, dat niet de werkgevers, maar het geheel der kapitalisten mede heeft te zorgen voor de nodige geldmiddelen. De arbeidende klasse kan daartoe niet bijdragen; zij heeft het pensioen voor de oude dag bovendien volkomen verdiend; (25 Okt.)

Wat de motie-Troelstra aangaat voor het pensioen dergenen, die nu reeds 70 jaar zijn, spreeker protesteert tegen de meerderheid, die tot driemaal toe de behandeling heeft afgewezen. Men heeft gevoeld: als dit eenmaal aangenomen is, wordt de dwangverzekering onmogelijk!

Tenslotte wendt spreker zich tot de vrijzinnigen met de eis, om iets beters op te nemen in hun concentratieprogram, om bijv. te beginnen met een voorlopig pensioen op 65 jaar. En als dan da vrijzinnigen met een regeling van 't kiesrecht komen, die door ons aanvaard kan worden, dan zal de overwinning der Linkerzijde beter zijn dan de hernieuwing van het mandaat van de tegenwoordige Regering.

Onze laatste spreker is Duijs, die op de voorgrond stelt, dat deze wet in 't geheel geen ouderdomsverzekering geeft, doch eenvoudig een Invaliditeitswet is, waarin de 70-jarige loonarbeider als invalide wordt beschouwd. Dit pensioen is de koop prijs voor de handhaving van de kapitalistische Staat. Vandaar in dit ontwerp die volslagen afwezigheid van sociaal en kristelik gevoel.

Verder toont spreker aan, dat het ontwerp ook technies geheel verkeerd in elkaar zit en waarschuwt hij reeds dadelik tegen de risico-overdracht, die o.a. door de heer De Visser was bepleit; (25 Okt.) Utvoerig verdedigt hij in een rede van tien uren de vrijstelling der arbeiders van de premiebetaling; (29 Okt.) en toont hij aan, dat de dwangverzekering, die nu zal worden ingevoerd, mogelijk geworden is door de weifende houding der vrijzinnigen.

Dit wordt nog nader aangedrongen door Schaper in zijn repliek op 2 Nov., die opnieuw tegen de minister het Staatspensioen verdedigt en ook tegenover de heer Treub, van wie hij aantoonde, dat deze het arbeidersleven niet kent. Hij bestrijdt verder de bewering, dat het pensioen armenzorg zijn zou, en stelt de ellende van 's ministers kaartenstelsel in het licht; (5 Nov.)

Hugenholtz toont aan, hoe dr. Kuyper verzuimde, zijn oude beloften in te lossen, en hoever Talma daar ook van daan blijft. Hij vergelijkt de buitenlandse wetgeving met de onze, waarbij de erfenissen en de millionairs vrij blijven van medebetaling. Evenals Schaper stelt hij de nadelen der risico-overdracht in het licht.

Men wil aan de Rechterzijde geen pensioen, omdat men de armen afhankelijk wil houden

van de kerk; wij daarentegen beschouwen drie gulden per week als afbetaling van slechts een klein deel der schuld, die de arbeidende klasse te vorderen heeft; (5 Nov.)

Troelstra stelt eerst in het licht, dat de heren van rechts in 't geheel niet antwoorden; spreker wendt zich dan ook alleen tot die van links, in de eerste plaats tot de „socialistendoder” Treub, die zich zelf weer eens een overwinningslauwer vlocht, terwijl zijn hele partij onze eis om pensioen heeft moeten overnemen en hij zelf buiten gevecht gesteld is!

Spreker toont aan, dat ook in Frankrijk de meerderheid der socialisten tegen premiebetaling is en dat Treub's Duitse aanhalingen al evenmin iets bewijzen tegen ons. Dan behoegt hij, waarom wij de pensionering uitschakelen uit de verzekering, evenals de Deense en Engelse arbeiders.

De verklaringen der Vrijzinnige Concentratie hebben niet voldoende klaarheid gebracht; wij verlangen een bevredigende toezegging ten aanzien van 't Staatspensioen en geen toelag op de vrijwillige verzekering. Wij eisen, dat de schandvlek uitgewist wordt, die nu nog bestaat in ons land, die van: „oud en arm”; (6 Nov.)

Duijs maakt er de minister een verwijt van, dat deze niet eens de kritiek op zijn ontwerp beantwoordde. Opnieuw toont hij aan, dat de premies veel te hoog zijn en dat de beroepsziektenwet, evenals de gehele ziekteverzekering had moeten voorafgaan, zoals voor zeer kort de minister zelf nog verdedigde, (6 Nov.)

Spreker gaat de berekeningen van de heer Talma na en de gevolgen van de risico-overdracht. Ten slotte toont hij aan, hoe de heren Bos en Treub de reactie steunen (7 Nov.)

Op 8 November werd een begin gemaakt met de behandeling der artikelen. Schaper stelde voor, de verzekeringsgrens te houden op f 1200, doch de loongrens te brengen op f 2000. (Verworpen met 47—16 stemmen.) Zijn amendement, om de premie beneden 16 jaar geheel door de werkgevers te laten betalen, wordt verworpen met 39—22 stemmen. (Rechts en de heer Van Doorn tegen.)

Ten aanzien der middelen stelden de s.-d. voor, de volle administratie-kosten en de ouderdomsrenten te laten betalen door het Rijk, eveneens de wezenrenten en de weduwenrenten, die zij in de wet wensten op te nemen; dit amendement wordt verdedigd door Duijs, die aantoonde, dat bij 't voorstel van de minister de armen elkanders lasten dragen en de rijken vrij blijven (12 Nov.); ons voorgestelde weduwenpensioen is van dezelfde aard als het weduwnaarspensioen van Prins Hendrik. Maar onder deze kristelijke regering wordt beter gezorgd voor 't vee dan voor de arme mensen. (Verworpen met 60—5 stemmen; 13 Nov.)

Hugenholtz verdedigt een tweede amendement, om, als ons eerste wordt verworpen, althans het te kort te doen betalen door de Staat. Spreker toont aan, dat dit al zeer gemakkelijk zou kunnen. (Verworpen met 49—23 stemmen; rechts tegen links.)

Schaper verdedigde ons amendement, om zelfbestuur der arbeiders in de plaats te stellen van de bureaucratie, dat gedeeltelijk door de minister overgenomen werd.

Op 14 Nov. verdedigde Helsdingen de verlaging van de leeftijdsgrens van 70 jaar op 60; de verhoging van de wezengrens van 13 jaar tot 16, en de invoering van een weduwenrente. Spreker toonde de noodzakelijkheid van deze

drie hoofdvorstellen aan en eiste daarvoor verhoging der Rijksbijdrage. Het eerste wordt verworpen met 59—9, het tweede met 62—6, het derde met 48—20 stemmen.

Duijs verdedigt het stelsel, dat alle arbeiders van rechtswege verzekerd zijn, ook als zij zelf niet opgeven of opgegeven worden. (Verworpen met 47—21 stemmen; 15 Nov.)

Duijs bestrijdt het amendement-De Visser, dat de risico-overdracht in de wet brengt, waardoor de allergrootste werkgevers worden bevoordeeld, doch waardoor het gehele ontwerp zal worden ontworpen ten nadele der arbeiders. De verzekeringsmaatschappijen worden ingehaald, die de goede risico's zullen uitzoeken; het invaliditeitsfonds krijgt een reusachtig tekort. Moeten dan de premies voor de kleine bedrijven verhoogd worden? Zal men de arbeiders ontslaan, als men aan ziet komen, dat ze invalide worden?...

In deze redevoering bleef Duijs steken. Het debat werd voortgezet in Februari 1913.

Onderwijs.

Op 29 Februari kwam het beruchte „Bouw-wetteke” aan de orde, waarbij werd voorgesteld, om f 190.000 per jaar meer te geven aan het bijzonder onderwijs. Dit werd door Ter Laan bestreden als een zeer sterke aanmoediging voor de bouw van allerlei kleine en slechte bijzondere scholen. Door dit ontwerp wordt de slechte wet-Kuyper van 1905 nog veel gevaarlijker voor het openbaar onderwijs. Spreker stelt daarom voor, de verhoogde bijdrage ook te geven aan de Gemeentebesturen.

Troelstra toont aan, dat ook nu weer de schoolkwestie een politiek middel is, om de coalitie bij elkaar te houden (6 Maart). Ter Laan verzet zich tegen een amendement van de heren Van der Molen (a. r.), Snoeck Henkemans (c. h.), en Van Wijnbergen (r. k.), om de verhoogde Rijksbijdrage op te voeren tot ruim f 500.000. Beiden stellen voor, de nieuw ingediende amendementen eerst in de afdelingen te behandelen, wat met rechts tegen links verworpen wordt, terwijl op dezelfde wijze de nieuwe buit door de kerkelijken wordt binnengesleept, niet alleen voor de toekomst, maar ook nog voor de reeds bestaande gebouwen.

Op 7 Maart verdedigden Vliegen en Ter Laan nader het amendement, om nu ook de openbare scholen te doen delen in de verhoogde Rijksbijdrage; het werd verworpen met 49—35 stemmen. En daarmee was deze partijwet aangenomen, die opnieuw het onderwijs voor de kinderen uit de arbeidersklasse slechter zal maken.

* * *

Zo toeschietelijk als „Rechts” geweest was, om de Staatssubsidies naar zich toe te halen zo schriek was dezelfde Kamermeerderheid, toen op 26 Maart de motie-Arts en die van Ter Laan over de onderwijsjaarwedden aan de orde kwamen. Bij de eerste werd voorgesteld, de minimum-wedde met f 50 te verhogen; Ter Laan wilde het laagste traktement op f 600 brengen. Bij de behandeling van deze voorstellen pleegde de heer Arts verraad aan zijn eigen zaak, door de kinderbijslag in zijn motie op te nemen, waardoor een algemene regeling van de baan ging, gelijk Troelstra aantoonde (27 Maart), die tevens de onwaardige houding van de heer Oosterbaan in 't licht stelde, welke, als spreker uitgenodigd op de

grote openbare vergadering van het salaris-komitee, zich voorstander getoond had van een afdoende verbetering en nu almeê was omgedraaid. De voorspelling kwam uit: de volgende dag trok de heer Arts zijn hele motie in. Ter Laan herinnerde aan het feit, dat er voor oorlog en marine door kerkeliken en liberalen geheel andere bedragen worden beschikbaar gesteld dan de 2½ miljoen, die er nodig zullen zijn voor zijn voorstel, en voorspelde, dat er ook van de drie ton, door de minister beloofd, in 1912 en 13 niets meer terecht zou komen. Zijn motie wordt verworpen met 46 stemmen (rechts, Van Karnebeek en De Beaufort) tegen 30.

) Hoe ellendig weinig de regering voor het volksonderwijs over heeft, bleek opnieuw bij het debat over het gebrek aan schoolruimte in de gemeente Emmen (21 Juni). De motie-Ter Laan, om hierin met de meeste spoed te voorzien, wordt verworpen met de stemmen der Rechterzijde en die der vrije liberalen tegen; (25 Juni).

Eveneens werd verworpen het voorstel, om ons leerplichtontwerp in de afdelingen te behandelen; (19 Sept.). Het ging weer rechts tegen links; de Kamermeerderheid trekt zich van het onderwijs evenveel aan als de regering. Een zelfde voorstel van Schaper, op 21 Des. gedaan, werd opnieuw verworpen, (42—14 stemmen).

Het gehele hoofdstuk „Binnenlandse Zaken” kwam in 1912 niet meer aan de orde, waardoor ook de onderwijsdebatten tot Januari 1913 werden verschoven.

Armenwet.

Vliegen toonde aan, dat de nieuwe Armenwet niet veel meer beteekenis heeft dan een regeling van de bestaande toestand (8 Febr.). Om tot verbetering te komen, stelde hij voor:

1°. Artikel 28 te doen luiden:

„Ondersteuning wordt verleend aan hen, die zich het noodzakelijk levensonderhoud niet kunnen verschaffen.”

De strekking van het amendement is tweeledig: 1e voor hen, die in die toestand verkeren, dat zij zich het noodzakelijk levensonderhoud niet kunnen verschaffen, recht op onderstand te scheppen; 2e hen niet te verplichten, zich eerst te wenden tot de kerkelijke of bijzondere liefdadigheid. De betrekking tussen een persoon en een kerkgenootschap of enige andere kerkelijke instelling dient een geheel vrijwillige te zijn. Wie verkiest, zich tot het burgerlijk armbestuur te wenden, zonder eerst bij het kerkelijke aan te kloppen, die moet dat vrij staan. (Verworpen met 57—9 stemmen.)

2°. Artikel 32 aldus te lezen:

„Indien ondersteuning wordt geweigerd met de kenlike bedoeling, om armen van ondersteuning uit te sluiten op gronden, niet ontleend aan hun economische toestand, kan door de Kroon worden beslist, dat ondersteuning moet worden toegekend.” (Verworpen met 56 tegen 6 stemmen.)

Verder verdedigde Vliegen het amendement-De Kanter, om $\frac{2}{3}$ van de kosten voor arm-

lastige krankzinnigen voor Rijksrekening te nemen.

Buitenlandse Zaken.

Bij de begroting besprak Hugenholtz „onze” verhouding tot Venezuela en tot de nieuwe republiek Sjina; verder de voorbereiding voor de derde Vredeskonferentie: hij vraagt, dat de Regering ons niet de schande zal aandoen, de Czaar uit te noodigen (2 Des.).

Hij verzet zich tegen de loonsverhoging der gezanten, de agenten van de kapitalisten, die werken in het geheim aan lang niet altijd belangrijk werk. De gezanten komen alleen uit de goeode kringen en zijn voor de verhoging niet presies het eerst aan de beurt. — Desondanks werd die verhoging door de gehele Kamer, behalve door ons, aanvaard (67—4 stemmen; 3 Des.).

De begroting met de verhogingen voor de gezanten werd op 10 Des. goedgekeurd met 72 stemmen tegen 5, (alleen de s.-d.).

Justitie.

Duijs onderwiep de weigering van subsidie volgens de Kinderwetten aan de Vrijdenkersvereniging „Zedelijke Opvoeding” aan een scherpe kritiek (29 Nov.). Hij eiste vrijheid, gelijkheid en recht voor allen.

Marine.

De kristelijke regering stelde een nieuw pantserschip voor van 7600 ton. Hugenholtz toonde bij de bespreking van dit schip aan, hoe roekeloos en schandelijk 's Lands geld wordt verkast (1 Mei). Er is een Dreadnought-wind opgestoken, en daar de minister (Wentholt) er voor Nederland zulk een schip niet door krijgen kan, vraagt hij er een op kosten van Indië. En dan is het nog prutswerk, vergeleken bij de schepen der grote mogendheden, terwijl het evenmin past in de Nederlandse vloot.

Spreker toont aan, dat de Marine-mannen het volstrekt niet met elkaar eens zijn en onderwerpt het gehele „beleid” van Wentholt aan een zeer scherpe kritiek. Dezelfde Regering, die de ellendigste ouden van dagen laat wachten, smijt het geld weg aan pantserschepen. Men loopt rond met het dolzinnige plan, om schepen van 15.000 ton te bouwen en men heeft niet eens bemanning genoeg meer voor de tegenwoordige schepen. Maar nu komen in ieder geval officieren zelf vertellen, dat al het geld, tot heden aan de Marine besteed, weggegooid is. Spreker acht het gelukkig, dat wij er nooit aan meegedaan hebben.

De minister heeft van deze gehele kritiek niets weerlegd, zoals spreker opmerkte in zijn tweede rede op 7 Mei. Toen richtte hij zich vooral ook tegen de heer Van Karnebeek, die een vloot van zeer grote schepen wil, half te betalen door Indië, en tegen de heer Thomson, die Indië voor alles wenst op te laten draaien.

Het schip wordt verworpen met 63—26 stemmen; onder de tegenstemmers bevinden zich een groot aantal, die méer willen dan de minister voorstelt. De heer Wentholt treedt af en krijgt van Duijs de raad mee, om nu maar weer liberaal te worden.

Daar de begroting van Marine niet meer vóór 1913 aan de orde kwam, werden ook in 1912 de belangen van 't personeel niet nader besproken.

Finansiën.

Helsdingen verdedigt de belangen der arbeiders aan 's Rijks Munt (18 Des.). Ter Laan behandelt de nieuwe weddenregeling der belastingambtenaren (19 Des.); Helsdingen die der Rijksklerken.

Bij de begroting, die eveneens op 19 Des. aan de orde kwam, trad Schaper op voor de vissers op Rijksviswater. Ter Laan wenste een algemene herziening der personele belasting. Hij vroeg gelijkstelling van onze gebouwen met die van Patrimonium en de R. K. Volksbond; verder een onderzoek naar de smokkelarij der paters in het Carolus-klooster te Valkenburg.

Oorlog.

Bij de herziening van het militaire strafproses drong Hugenholtz aan op verschillende verbeteringen, hoewel hij liever tot de afschaffing van 't gehele militaire strafrecht zou overgaan. Spreker toont aan, dat men van burgerlijke zijde echter juist stramme discipline nodig acht, omdat men 't leger niet meer vertrouwt. Vandaar, dat men deze schande voor de beschaving in stand houdt. Welk een schande deze rechtspraak is, wordt nu nader in het licht gesteld (11 Juni).

De volgende dag verdedigde Hugenholtz een aantal amendementen ten aanzien van het voorlopig arrest en van de openbaarheid van de zittingen der krijgsraden; hij moest ze intrekken wegens de volslagen onwil der Regering tot medewerking.

Hij kwam verder op tegen de heer Duymaer van Twist, die geen burgers in de krijgsraad wilde en betoogde, dat juist de militairen ongeschikt zijn, als rechters in hun eigen zaak. De krijgsraad moest geheel uit burgers bestaan (13-14 Juni).

* *
■

Ter Laan bestrijdt de nieuwe pensioenregeling voor de officieren der Land- en Zeemacht (5 Juli). Hij stelt 2 moties: de ene eist regeling van het pensioen der onderofficieren en minderen eerder dan of tegelijk met dat der officieren, de andere eist premiebetaling voor het officierenpensioen op dezelfde voet als voor dat der ambtenaren.

Voor de eerste stemde ook de heer Smeenge; voor de laatste alleen de s.d. (9 Juli). De officieren kregen hun vermeerdert pensioen, dat tonnen gouds zal kosten, zelfs met terugwerkende kracht van af 1 April 1911.

* *
■

De zeer sterk verzwaarde begroting van Oorlog, nu reeds tot over f 33.000.000 opgevoerd, kwam in 1912 niet meer in behandeling.

Waterstaat.

Hugenholtz en Helsdingen achten verbetering van de toestand der lagere beambten zeer nodig en keuren de kinderbijslag, die ook hier zal ingevoerd worden, af (20 Des.).

Bij de afdeling

Posterijen.

was Helsdingen de tolk van de algemene ontevredenheid, die er onder het personeel heerst. Noemenswaardige verbeteringen zijn uitgebleven, behalve voor de allerhoogsten. Allerlei groepen vragen een parlementair of een extra-parlementair onderzoek, om uit de

wanhopige toestand te komen. Een deel van het personeel gaat door de regeling van minister Regout zelfs achteruit! Op geheel willekeurige wijze beschikt deze bewindsman over de toegestane gelden; hij maakt hoe langer hoe beslister de post en de telegraaf tot zuiver kapitalistische inrichtingen.

Spreker eist daartegenover een wettelijke regeling van de rechten van 't personeel met medezeggenschap. En om daartoe te komen wil hij de instelling van een commissie, die de lonen vaststelt en de grieven onderzoekt, gelijk ook met goed gevolg in 't buitenland is geschied.

Bij zijn repliek stelt spreker nogmaals in het licht, dat de bijslag voor kinderen slechts een middel is, om van een algemene verbetering af te komen.

Spoorwegen.

Bij de behandeling der motie-Treub, die de spoorwegovereenkomsten wilde opzeggen, verklaarde Vliegen zich voor Staats-exploitatie (21 Mei). De Staat moet toch bijpassen; het bedrijf wordt nu veel te onvooroordeelig gevoerd en het verkeer is te duur. Doch het Staatsbedrijf is vooral gewenst om de belangen van het personeel, dat nu in een onmogelijke toestand verkeert.

Troelstra besprak de pensioenregeling van het Spoorwegpersoneel op 4 Juli; hij benleitte medezeggenschap en veroordeelde het beleid van minister Regout, die de bevoegdheid van het personeel inkrimpt.

Bij de begroting (21 Des.) behandelde Duis de toestand van het personeel. Hij veroordeelde eerst het schandelijk machtsmisbruik der direksie van de N. C. S. en besprak daarna de rust- en diensttijden van het personeel in 't algemeen, waarvan de rechten door minister Regout luchthartig verwaarloosd worden. Alleen een sterke organisatie kan hier helpen, zomede om te komen tot een afdoende loonregeling. Spreker gaat na, hoe de toestand is bij S. S., H. S. M. en N. B. D. S., bij welke laatste het lidmaatschap der Ned. Ver. eenvoudig verboden is, in strijd met de Grondwet. De houding van de heer Regout is zodanig, dat hij de schuld draagt, als ooit het personeel tot onwettige of revolutionaire daden komt.

Ten slotte trad spreker op voor het tramwegpersoneel, dat evenzeer leeft onder slechte arbeidsvoorwaarden en laag loon ontvangt voor lange diensttijden. Ook voor de tramwegmaatschappijen komt deze minister als een sirkus-atleet op, in plaats van te zorgen voor een schriftelijke aanstelling, een reglement voor de dienstvoorwaarden en een raad van beroep. Het tramwegpersoneel is geheel rechteloos.

In zijn repliek verzekerde spreker, dat de minister en de heren in de Kamer zich al te vroeg verheugen, als zij geloven, dat de Ned. Ver. „op apegapen ligt“, zoals de heer Regout had verkondigd, die zich blij maakte met de houding van Sneevliet. De N. V. zal zich best redden, maar hoe eerder er een eind komt aan het ministerschap van de heer Regout, des te beter zal het toch zijn.

Landbouw, Nijverheid en Handel.

Bij de Vogelwet, na de trekhonden het voorwerp der aanhoudende Regeringszorg (14 Maart), vond Hugenholtz gelegenheid, om te laten zien, hoe de vogels gaan bij deze kristelike Regering vóór de ouden van dagen en vóór

de bakkers. Maar in het wetsontwerp zelf vond hij meer goeds dan verkeerd uit het oogpunt van landbouwbelang en van dierenbescherming. Evenwel worden de belangen van eierzoekers en vogelvangers al te veel verwaarloosd; spreker doet een reeks van voorstellen, om daarin verbetering te brengen.

• • •

Schaper voerde het woord bij de begroting, (6 Des.). Hij toonde aan, dat er van Talma's wetsontwerpen voor de landarbeiders niets meer zal komen. Radikale hulp komt er eerst, als de grond in het bezit zal zijn der gemeenschap, maar daarom mocht er nu wel wat meer gebeuren voor de arbeiders. Nu worden de dieren en de grondeigenaars beschermd, maar de werkers kunnen wachten!

Op 9 Des. stelde Duijs het zielverheffende in het licht van de jacht van Prins Hendrik op eerst ingevoerde wilde zwijnen.

Hugenholtz benleitte verbetering van de uitvoering der Visserijwet en verbod van de moordkuil; de minister schijnt maling te hebben aan de klachten der vissers. Hij stelt met anderez. ingevaardigden een motie voor, om het nestvissen te verbieden; deze motie wordt door Duijs bestreden in 't belang der eendeboeren (13 Des.). Zij wordt aangenomen met 33—32 stemmen (16 Des.).

Duijs veroordeelt de benoeming van een oud-officier tot inspekteur van de scheepvaart; Schaper verdedigt verschillende belangen van vissers en schippers.

Een goede uitvoering van de Steenhouwerswet wordt gevraagd door Helsdingen (16 Des.). Schaper bepleit scherpere bepalingen op grond der Arbeidswet voor vrouwenarbeid in steenbakkerijen en veenderijen; hij betreurt het, dat voor de winkelbedienden niets is gedaan en dringt aan op een zodanige uitvoering der Arbeidswet, dat de vrije Zaterdagmiddag gegeven zal worden zoveel maar mogelijk is, en op een ferme uitvoering der Veiligheidswet.

Helsdingen verdedigt een Rijksbijdrage voor de bouw van geschikte vlasbraakhokken.

Duijs doet een felle aanval op minister Talma, die ten aanzien der Ziektewet ten voordele der dokters afspraken met hen gemaakt heeft in het nadeel der arbeiders. Verder vraagt hij inlichtingen over de werking der „Landbouw-Onderlinge”. Ten slotte verdedigt hij de belangen van de ambtenaren der Rijksverzekeringsbank, op wier rechten inbreuk wordt gemaakt. Hij verzet zich tegen de „fokpremie”.

M i j n b o u w.

Bij het ontwerp tot uitbreiding van het Staatsmijnveld verklaarde Vliegen zich vóór de ontginning van de mijnen van Staatswege en vóór de uitbreiding van het bedrijf. Maar hij kwam op tegen de gevraagde prijs, al zou de verwerping van het voorstel ons nog duurder te staan komen (2 Juli). Spreker waarschuwt tegen nieuwe konsessies (3 Juli).

K o l o n i ë n.

Op 13 Maart was een ontwerp aan de orde, om aan Indië rechtspersoonlijkheid te geven. Vliegen toonde aan, dat er geen sprake is van enig vertegenwoordigend lichaam, waarin de verschillende belangen der inlandse bevolking tot uiting zouden kunnen komen. Er is zelfs geen gedachte aan, dat Nederland voor zijn

rekening neemt de betaling van de rente der schulden, waarmee Indië is belast, doch waarvan het „Moederland” de voordelen heeft genomen!

Bij de begroting (19 November) kwam Vliegen opnieuw vóór de belangen der Inlanders op en tegen het Nederlandse bestuursstelsel: de belastingen drukken te zwaar; het opiumgebruik neemt toe; de inlanders betalen voor de Europeanen tot de oorlogsschenen toe; de mijnwet wordt niet uitgevoerd, de inlandse landbouw niet genoeg bevorderd. De Regering tracht in plaats daarvan de inlander te bekeren en lokt daardoor godsdienststrijd uit.

Hugenholtz kwam op voor de rechten der Sjinezen en stelde het wanbeleid der Regering in het licht, dat alle Sjinezen opzette tegen het Nederlandse gezag. Er is een grote wrok gekomen, die nog voortleeft.

Spreker drong op een onpartijdig onderzoek aan en voor 't vervolg op beter recht, óók in ons eigen belang (20 Nov.).

Op verbetering der toestanden door uitbreiding en niet door „kerstening” van het onderwijs drong Ter Laan aan (21 Nov.). Hij verzette zich tegen het uitbesteden van het onderwijs aan de zending (26 Nov.).

Hugenholtz behandelde de arbeidsinspeksie (27 Nov.); Vliegen de reorganisatie van het Binnenlands Bestuur, waarvoor hij een Staatskommissie wenst (28 Nov.); Ter Laan het Europees en het Inlands onderwijs met de schoolpolitiek der kristelijke Regering in de Minahasa, waardoor een botsing is uitgelokt tussen volk en Europees bestuur. Hij komt er tegen op, dat de Regering het konkubinaat van de onderwijzer Viersen als voorwendsel bezigde, om hem uit de Minahasa te verbannen, en vraagt stemming over de nieuwe schoolregeling aldaar, die met 44—18 stemmen wordt goedgekeurd (rechts tegen links; 29 Nov.).

Helsdingen dringt aan op verbetering in de geneeskundige dienst (2 Des.); Vliegen verdedigt de goevernements-rubberfabriek (3 Des.); Helsdingen wenst eigen beheer en goede arbeidsvoorwaarden bij openbare werken, en aanleg van goede wegen; hij verdedigt de belangen der postambtenaren (4 Des.); Ter Laan behandelt het hoofdstuk „Oorlog” (4.5 Des.); Hugenholtz het vervoer van militairen door de Paketvaartmaatschappij; Vliegen de gruwelen op Soemba; Hugenholtz enkele marinezaken.

De begrotingen van Suriname en Curaçao werden uitgesteld tot na nieuwjaar.

Versc h i l l e n d e o n d e r w e r p e n

van zeer uiteenlopende aard hadden verder de aandacht der Kamerfraksie. Zo bepleitte Helsdingen de opneming van verschillende groepen van ambtenaren in het wetsontwerp op de zijdelingse diensten (8 Maart), dat Ter Laan ook wenste te zien uitgebreid tot de tijdelijke diensten en waaraan hij verdere terugwerkende kracht wenste te geven.

Helsdingen diende namens de Kamerklub een wetsvoorstel in tot verbetering van het Burgerlijk wetboek op het stuk van de huur van landerijen. Naast het kiesrechtvoorstel van Troelstra, het ontwerp-Arbeidswet van Schaper en de gewijzigde Leerplichtwet van Ter Laan is dit ons vierde initiatiefvoorstel, dat bij de Kamer nog altijd op behandeling of afdoening wacht, ondanks onze herhaalde pogingen. Nog op 21 Des. stelde Schaper de behande-

ling der Arbeidswet voor, doch opnieuw vruchteloos.

Een aantal pensioenkwesties werden behandeld, eveneens een groot aantal aanvragen om verbetering van bezoldiging en arbeidsvoorwaarden van allerlei landsdienaren. Verder enige distriktsbelangen.

Bij de aanvraag om f 110.000 voor het „plan 1913” achtte Schaper het niet nodig, om stemming te vragen, omdat het ontwerp alleen geld geeft, om reclame te maken en vreemdelingen te trekken (3 Juli). Voor een z.g. „nationale” feestviering zou spreker geen geld toestaan.

Schaper verdedigde de verscherpte bepalingen voor de veiligheid bij de Schepenwet; hij wilde ook de mindere schepelingen gehoord hebben over de zeewaardigheid en bepleitte een mildere keuring van de zeelieden (5 Juli). Zijn motie hierover werd aangenomen.

Het drietal, Kuyper, Lohman en Loeff, stelde een wijziging voor in het reglement van orde, waardoor een kommissie van Voorbereiding haar verslag openbaar kan maken, zonder dat er eerst over de amendementen overleg is gepleegd. Hiertegen komt Schaper op (5 Juli). Het voorstel wordt aangenomen; rechts tegen links.

Duijs verdedigde zich tegen de beschuldigingen van de heer Duymaer van Twist, dat hij „publiekelijk” zou hebben gevloekt en dat hij zijn stenogram zou hebben vervalst. Hij was in staat, beide beschuldigingen te ontzenuwen.

Ter Laan behandelt de regeling van de bezoldiging der departementsambtenaren (29 Nov., 5 Des.). Hij dient een 4-tal voorstellen in ter verbetering van de plannen der Regering, die de wedden der hoge ambtenaren opvoert op kosten der kleine. Deze voorstellen worden alle, met groter of kleiner meerderheid, verworpen (10 Des.).

Behoorlijke bestekbepalingen bij Rijkswerken werden gevraagd door Helsdingen (6 Des.), die ook opkwam tegen de uitschakeling der artikelen 1638 c en d bij dergelijke werken.

Vliegen dringt aan op een vlotte oplossing van het Paleisvraagstuk te Amsterdam (16 Des.).

De gemeentelike aksijns op het gedistilleerd in Den Helder, Vlissingen en op Vlieland wordt bestreden door Ter Laan (18 Des.). — Zijn voorstel wordt verworpen met 46—17 stemmen.

De Kamerfraksie

onderging in het jaar 1912 geen verandering in haar samenstelling. De leden konden zich onafgebroken wijden aan hun taak; alleen Troelstra was daarin gedurende de laatste weken van het jaar door ziekte verhinderd.

In de loop van het jaar werden 19 vergaderingen gehouden, waarvan sommige werden bijgewoond door afgevaardigden van vakverenigingen.

Scheveningen, 27 Februari 1913.

K. TER LAAN, sekr.

VERSLAG VAN DE COMMISSIE VOOR DE SCHRIFTELIJKE PROPAGANDA EN VAN DEN BROCHURENHANDEL.

Onze commissie zette in het afgeloopen Partijjaar haar taak van voorziening in de behoefte aan propagandistische en onderrichtende lektuur voort. Met groote vreugde konstateert zij, dat die behoefte steeds stijgende is: de oplaag-cijfers worden al grooter. De Brochurehandel deelt in den algemeen voorspoed der Partij en bevordert dien ongetwijfeld weer op zijn beurt.

Vooraf verheugend is het, dat de vraag naar onderrichtende brochures niet minder belangrijk was dan die naar propagandistische geschriften. „De S. D. A. P., wat zij is en wat zij wil”, van de hand van onzen partijgenoot P. J. Troelstra, zijnde eene theoretische toelichting op het Leidsche Program, vloog letterlijk weg. Tot nu toe moest deze omvangrijke brochure drie keer herdrukt worden, tot een totaal van 20.000 exemplaren. En daarbij zal het niet blijven, want de bestellingen blijven geregeld binnen komen. Het is een eenig feit in de geschiedenis onzer beweging, dat een theoretisch geschrift in enkele maanden zoo sterk verbreid werd.

In verband hiermee zijn plannen bij de commissie in overweging, om op ruimere schaal in de behoefte aan geschriften van meer wetenschappelijken aard te voorzien. Gedeeltelijk zijn zij reeds in een vergevorderden staat van voorbereiding. De uitvoering ervan is echter opgeschort, omdat op het oogenblik alle krachten op de verkiezingsliteratuur moeten worden geconcentreerd.

Een andere belangrijke uitgave vormden de vlugschriftjes. Wat willen wij er mee?

Onze openbare vergaderingen worden, nit den aard der zaak, slechts bezocht door een beperkt publiek. Duitzenden onverschillige, christelijke en anarchistische arbeiders komen nimmer onder ons

gehoor. Zij blijven vreemd tegenover, vaak ook vijandig aan onze partij, zonder haar en haar werken voldoende te kennen.

Met het huisbezoek doen wij reeds een stap verder. Wij zoeken de arbeiders op die nog niet tot ons kwamen. Maar niemand onzer heeft de illusie, dat wij met huisbezoek allen bereiken wien de blijde boodschap van het socialisme behoort te worden gebracht. Daarvoor is het te bewerken terrein te uitgebreid, het aantal werkers vaak te klein.

Wij geven nu vlugschriften uit over aktueele en belangrijke gebeurtenissen in het politieke en ekonomische leven. Die vlugschriften worden tot zoo lagen prijs aan de afdeelingen der Partij geleverd, dat die ze gratis kunnen verspreiden.

De gang van zaken is dus zóó: Zoodra er — laat ons eens zeggen in de Tweede Kamer — iets belangrijks gebeurt, wordt daarover zoo spoedig mogelijk een vlugschrift geschreven, gedrukt en aan de afdeelingen toegezonden. Die zorgen voor een doelmatige verspreiding. Zoodat in korten tijd óók de arbeiders die nu nog verre van ons staan, het geval zelf en ons oordeel erover kennen.

Deze vlugschriften verschijnen geregeld in oplagen van 160.000 tot 170.000 ex. Dat is, voor Hollandsche verhoudingen, niet gering. Maar het is nog veel te weinig. Als alle afdeelingen deden wat zij konden, zou het cijfer veel hooger zijn. Wij maken van deze gelegenheid gebruik, om de afdeelingen en federaties die aan dit goede werk nog niet meedoen, op te wekken ten spoedigste de schade in te halen.

Hieronder volgt nu een opgave van wat wij deden uitkomen:

TITEL.	Naam van den schrijver(fster)	Aantal oplagen.	Aantal exempl.
1. De strijd voor het Algemeen Vrouwenkiesrecht	M. Wibaut—B. v. B.	1	3000—
2. De Bakkerswet verworpen!*)	J. H. Schaper.	1	197.000—
3. Zij willen niet, zij moeten!*)	J. J. de Roope.	1	160.500—
4. De kiesrechtstrijd en de verkiezingen van 1913.	G. W. Sannes.	2	10.000—
5. Ekonomische Kronieken	F. M. Wibaut.	1	1500—
6. De S. D. A. P., wat zij is en wat zij wil	P. J. Troelstra.	4	20.000—
7. Oorlog aan den oorlog*)	F. v. d. Goes.	1	165.050—
8. Ik doe er niet an!	W. P. G. Helsdingen.	1	10.000—
9. Aan de niet-kiezers	Th. v. d. Waerden.	1	10.000—
10. Het kind en de strijd	C. Thomassen.	1	10.000—
11. In den Bioscoop	C. Pothuis—Smit.	2	800—
12. Uit de leege zakken. (Tweede herziene druk.)	W. H. Vliegen.	1	2000—
13. De volksrechten verkracht*)	A. B. Kleerekoper.	1	165.000—
14. Kolkman's Tariefwet		1	5000
			767.050

Voorts werd het Jaarboekje 1913 uitgegeven in een belangrijk grootere oplaag dan het vorig jaar.

*) Vlugschriften.

In het laatste deel van het Partij-jaar was onze kommissie druk doende met de voorbereiding der uitgave van de verkiezings-literatuur. De eerste resultaten van dit omvangrijke werk zijn de halve-stuivers brochures die reeds het licht zagen en algemeen in den smaak vallen. Daarbij blijft het natuurlijk niet. Voor en na zal een heele reeks van eenvoudige en meer diep-gaande geschriften worden uitgegeven. Wij hopen en vertrouwen, dat onze partijgenooten zullen doen wat zij kunnen om deze papieren propagandisten te brengen in iedere arbeiderswoning. Tot in de verste uithoeken van het land moet het socialistisch zaad worden gestrooid. Dan zullen wij in Juni een rijken oogst kunnen binnenhalen.

Voor de Kommissie
De sekretaris
ED. POLAK.

In het tijdperk van 1 Aug 1911 — 31 Dec. '12 waarover de tegenwoordige Balans loopt, en gedurende welken tijd de exploitatie van den Brochurenhandel onder leiding van den ondergeteekende

is geschied, heeft dit bedrijf een belangrijk grooteren omvang aangenomen. De lijst der uitgaven en de aantallen, die van iedere brochure zijn gedrukt, vindt men in het verslag der Kommissie voor de Schriftelijke Propaganda. De omzet bedroeg: f 11.790.85.

Bij het aanvaarden van den brochurenhandel was het ons niet onbekend, dat er een en ander viel te reorganiseeren. Het tot stand brengen daarvan heeft in sommige afdelingen aanvankelijk ontstemming verwekt; maar weldra mocht onze nieuwe organisatie de algemeene instemming verwerven. Door de aanstelling eener aktieve kracht kunnen wij steeds voor een vlugge en korrekte afhandeling der zaken instaan.

Grootendeels als gevolg van vroegere transakties waren dit jaar de finantieële uitkomsten niet in overeenstemming met den omzet. Wij zijn er, door de ervaring geleerd, op bedacht, ook daarin verbetering te brengen.

Voor den Brochurenhandel,
H. MASEREEUW.

VERSLAG VAN DE SOCIAALDEMOCRATISCHE STUDIECLUB.

In het elfde boekjaar der S. D. S. C. werden 8 bestuursvergaderingen en 1 jaarvergadering gehouden. Een 50-tal aanvragen kwamen dit jaar in behandeling. De aanvragen werden gedaan door: Vakorganisaties, Bestuurdersbonden, Partijafdeelingen, Kamerleden, Raadsleden, Propagandisten enz.

Aan de volgende onderwerpen werd o. a. dit jaar gewerkt: Gegevens over woninghuren en loonen in Ned. steden van pl.m. 15.000 inwoners. Het vakonderwijs in Nederland; hierover is een rapportje samengesteld. Definitie van loonarbeiders in het slagersbedrijf. Organisaties van de Bureaux van Arbeidsrecht in Binnen- en Buitenland. Gemeentelijke werklozenfondsen in binnen- en buitenland. Verder werden gegevens gevraagd over: Staatspensioen, invaliditeits- en ziekteverzekering in 't buitenland, over de stijging der levensmiddelen in Nederland, over woningtoestanden, gezondheidsverhoudingen en levensstandaard in verschillende streken, over schoolkleding en -voeding in binnen- en buitenland, over partij en militarisme, socialisme en godsdienst, openbaar en bijzonder onderwijs, ontwikkelingsarbeid, jeugdorganisatie, opvoeding in 't buitenland, gezinstoeslag in 't buitenland, besteksbepalingen, inlichtingen omtrent gevoerde debatten en houding der Partijen bij verschillende gelegenheden in binnen- en buitenland op congressen en Parlement, persstemmen, literatuuropgave enz.

Het rapport: Arbeidersbudgets; Jaarbudgets van 70 arbeidersgezinnen in Nederland versijnt dezer dagen. De beteekenis van dit rapport moet vooral gezocht worden in de groepeerings tot gemiddelden en de conclusies die daaruit voortvloeien. Er komt o. a. een overzicht in voor van de inkomsten en uitgaven in hun onderling verband; indeelingen naar inkomen, gezinssterkte en plaatsgrootte; welk deel van het inkomen door den man, welk deel door bijverdiensten van vrouw en kind wordt ingebracht. Het bevat 2 grafische voorstellingen.

De bibliotheek werd uitgebreid met eenige tijdschriften, rapporten en boeken, o. a. het „Handwörtenbuch der Staatswissenschaften“.

Van de bibliotheek werd dit jaar meer gebruik gemaakt dan vorige jaren. De registratie van „Het Volk“ had weder plaats, naast die van eenige voor de arbeidersbeweging belangrijke tijdschriften.

Op de laatste jaarvergadering werd in een

bestuursvacature voorzien, zoodat het bestuur thans aldus is samengesteld: Dr. Th. v. d. Waerden, voorzitter; H. J. Wegerif, 2e secretaris; P. Voogd, penningmeester; R. A. Eldering, bibliothecaris; K. Lindner; W. J. Wegerif-Wegerif; Mr. W. A. Bonger; Mr. N. W. Posthumus.

H. ANKERSMIT, secretaresse.

Financieel Verslag.

Ontvangsten:

In kas op 20 Jan. 1912	f 103.36
Partijsubsidie over 1912	„ 100.—
Steun koöperaties	„ 85.—
Kontributies	„ 105.42½
Totaal	f 393.78½

Uitgaven:

Boeken en periodieken	f 118.50
Porto, schrijfbenoedigdheden enz.	„ 43.35
Drukkosten	„ 14.30
Loonen	„ 74.55
Diversen	„ 10.56
Totaal	f 261.26

Kassaldo op 10 Februari 1913:

f 393.78½ — f 261.26 = f 132.52½.

Opmerkingen.

Ontvangsten: De arbeiderskoöperaties, die ons steunden, waren die uit Delft (f 50.00), Maas-tricht (10.00) en Dordrecht (f 25.00).

Het kontributiejaar werd gelijk gemaakt aan het kalenderjaar, zoodat de afdeelingen en de personen, die de Studieclub een jaarlijksche bijdrage schenken, over de laatste maanden van 1912 geen kontributie behoefden te betalen.

Uitgaven. In de loonen zit f 40 voor telwerk ten behoeve der arbeidersbudgets, f 25 voor het schoonhouden van het bureau en f 9.55 voor verschillende kleinere diensten.

Op 10 Febr. 1913 werd de rekening en verantwoording door de kontrôlekommissie in orde, het kassaldo aanwezig bevonden.

Voor de Soc. Dem. Studieclub,

P. VOOGD, penningm.

Amsterdam, Maart 1913.

40

1987